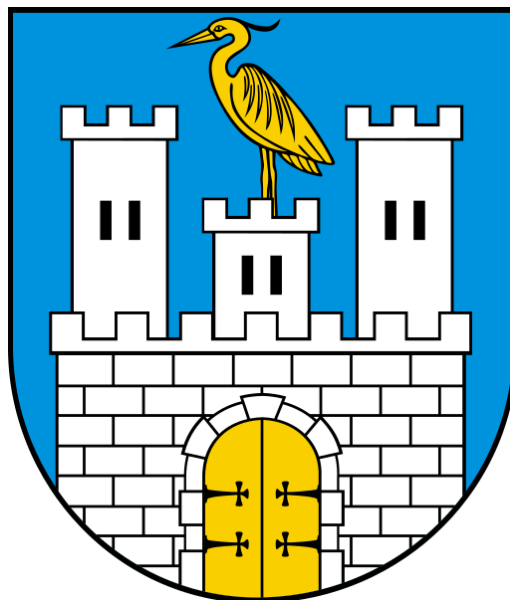

DIAGNOZA PODSTAWOWYCH
UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH
DLA GMINY CZAPLINEK

Czaplinek 2025

Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego
Centrum Szkoleniowe w Szczecinie
Zespół ds. Doradztwa i Rozwoju

Dokument opracowano w składzie:

mgr Robert Żarkowski – Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej

dr Agnieszka Malkowska Uniwersytet Szczeciński

dr Arkadiusz Malkowski Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

we współpracy z Urzędem Gminy w Czaplunku

Spis treści

Wprowadzenie	4
I. Informacje ogólne	5
1.1. Położenie geograficzne	5
1.2. Uwarunkowania komunikacyjne	7
II. Potencjał przyrodniczy i zagospodarowanie przestrzenne	12
III. Demografia	15
IV. Gospodarka	22
V. Infrastruktura	31
VI. Ochrona zdrowia, polityka społeczna	36
6.1. Ochrona zdrowia	36
6.2. Pomoc społeczna	37
VII. Środowisko naturalne i dziedzictwo kulturowe	44
VIII. Kapitał społeczny	50
IX. Stan finansów samorządowych	54
9.1. Wstęp	54
9.2. Dochody budżetu	54
9.3. Wydatki budżetu	57
X. Analiza SWOT	60
Podsumowanie	62

Wprowadzenie

W opracowaniu przedstawiono analizę wybranych danych statystycznych, charakteryzujących podstawowe uwarunkowania i czynniki rozwojowe gminy Czaplinek. Treść diagnozy obejmuje swym zakresem analizę przedstawiającą potencjał demograficzny, turystyczny, gospodarczy, charakterystykę kapitału ludzkiego, atrakcyjności przyrodniczej oraz stan finansów publicznych.

W ramach każdego obszaru wyszczególniono charakterystyczne dla gminy Czaplinek wskaźniki, które zobrazowane zostały za pomocą wykresów. Okres analizy obejmuje lata 2014 – 2023, a odstępstwa od tej reguły wynikają jedynie z dostępności danych.

Wybrane wskaźniki statystyczne istotne w procesie oceny procesów społecznych i gospodarczych zachodzących w gminie, zostały poddane analizie w ujęciu dynamicznym, dzięki czemu możliwe było przedstawienie podstawowych trendów rozwojowych. Dodatkowo chcąc pogłębić charakterystykę wybranych zjawisk, przeprowadzono badania w układzie porównawczym z innymi jednostkami samorządu terytorialnego o zbliżonym potencjale rozwojowym. Dzięki temu stworzony został wieloaspektowy układ odniesienia dla zmian zachodzących w gminie.

Najistotniejsze z punktu widzenia prowadzonej analizy wskaźniki zostały zaprezentowane w układzie wojewódzkim i powiatowym a także w odniesieniu do średnich wartości ogólnopolskich.

Dokonując analiz korzystano z baz danych Banku Danych Lokalnych GUS, Monitora Rozwoju Lokalnego, danych udostępnionych przez Urząd Gminy w Czaplinku.

W przypadku analiz porównawczych, grupę gmin z którymi porównywano gminę Czaplinek, stanowiło 68 gmin miejsko wiejskich o zbliżonej liczbie mieszkańców

I. Informacje ogólne

1.1. Położenie geograficzne

Charakter i kierunek procesów zachodzących na obszarach miejsko-wiejskich jednostek terytorialnych wynika z szeregu uwarunkowań. Jednym z nich są konsekwencje wynikające z lokalizacji badanej jednostki terytorialnej w układzie administracyjno-gospodarczym kraju oraz jej położenie geograficzne i ukształtowanie terenu. Charakter tych uwarunkowań wskazuje na ograniczoną możliwość wywierania na nie wpływu przez samorząd terytorialny. Jednakże poprzez określone działania, władze lokalne mogą wywierać presję na poszczególne elementy tegoż układu, prowadząc w konsekwencji do zwiększenia atrakcyjności społeczno-gospodarczej obszaru gminy.

Rysunek 1. Gmina Czaplinek – położenie

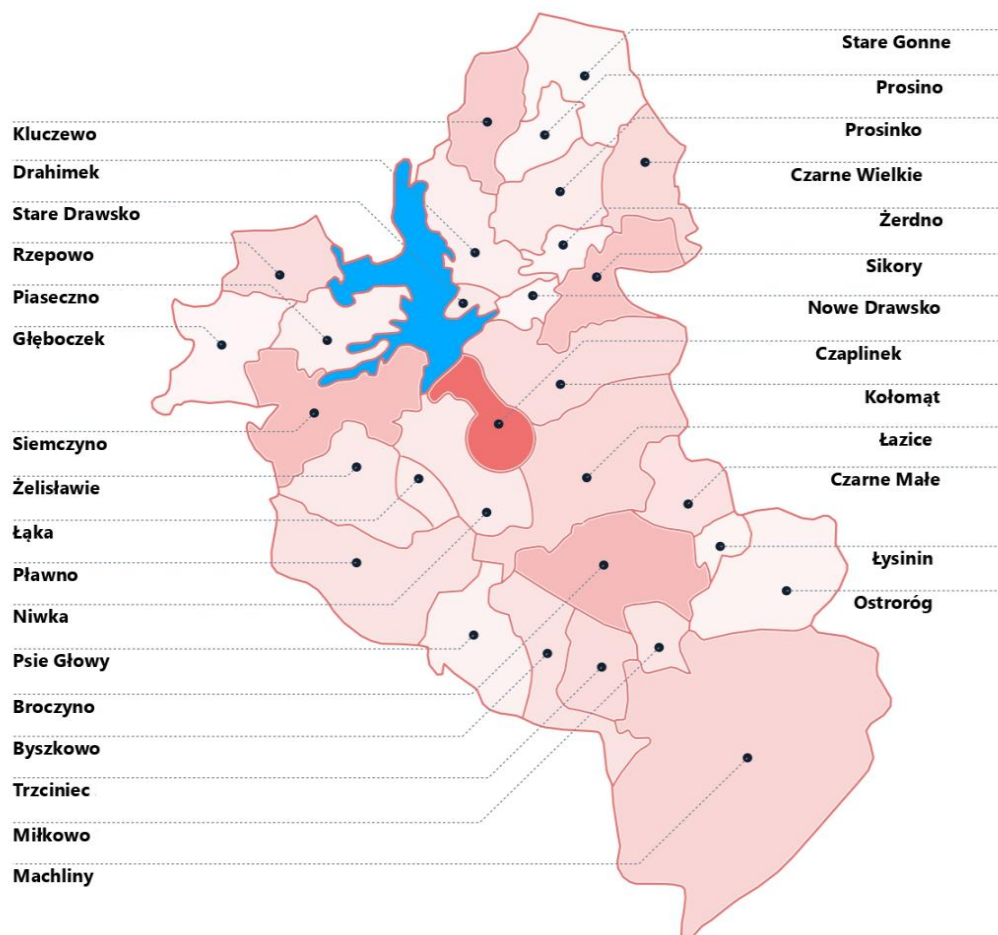

Źródło:
Materiały Urzędu Gminy w Czaplunku

Gmina miejsko-wiejska Czaplinek jest jedną z 55 gmin tego rodzaju w województwie zachodniopomorskim, leży w powiecie drawskim. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 29

sołectw, w skład których wchodzi 48 miejscowości wiejskich. Gmina sąsiaduje z powiatem drawskim (gminami: Złocieniec i Wierzchowo), z powiatem świdwińskim (gminą Połczyn Zdrój), powiatem szczecineckim (gminami Barwice i Borne Sulinowo), powiatem złotowskim w województwie wielkopolskim (gminą Jastrowie) oraz powiatem wałeckim (gminą Wałcz).

Rysunek 2. Sołectwa w gminie Czaplinek

Źródło:
Opracowanie własne

Gmina Czaplinek liczy **11 175**¹ mieszkańców, czyli zamieszkuje ją około **19,3%** ludności powiatu. Gmina stanowi **20,7%** powierzchni powiatu. Ogólna powierzchnia gminy wynosi **364,8 km²**.

W jej zagospodarowaniu przeważający udział mają lasy i grunty leśne (**44%** powierzchni gminy) i użytki rolne (**39%** powierzchni gminy). Gminę Czaplinek charakteryzuje wysoki stopień lesistości przy średniej dla Polski wynoszącej 29,6%.

Gęstość zaludnienia na obszarze gminy wynosi średnio **31 osób/km²** i jest znacznie niższa od średniej krajowej wynoszącej **122 osoby/km²**.

¹ W 2023 roku – dane za <https://svs.stat.gov.pl>

Rysunek 3. Położenie gminy Czaplinek w układzie powiatowym

Źródło:
Materiały Urzędu Gminy w Czaplinku

Gmina położona jest w centrum Pojezierza Drawskiego, w odległości około 100 km na południe od Koszalina i Kołobrzegu, 130 km na wschód od Szczecina i 170 km na północ od Poznania. Siedziba władz samorządu gminnego mieści się w Czaplinku, położonym w centralnej części gminy, przy skrzyżowaniu dróg z Drawska Pomorskiego do Szczecinka i z Połczyna Zdroju do Wałcza. W sieci osadniczej województwa zachodniopomorskiego miasto Czaplinek, stanowi ośrodek gminny o znaczeniu lokalnym.

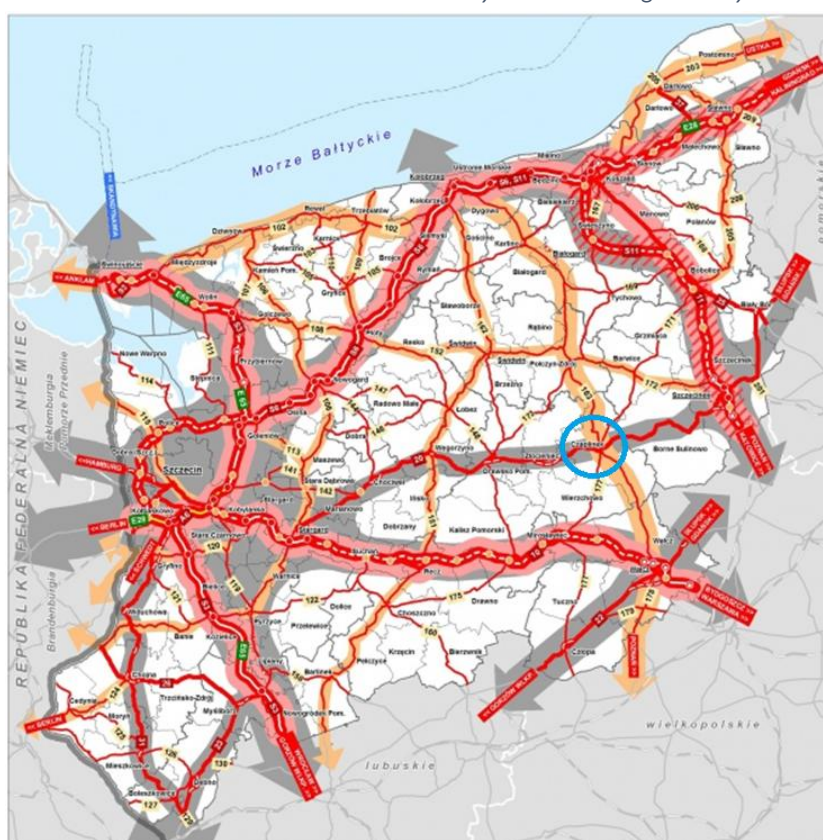
1.2. Uwarunkowania komunikacyjne

Położenie jest jednym z najważniejszych atutów gminy Czaplinek. Z geograficznego punktu widzenia gmina położona jest na pojezierzach Drawskim i Szczecineckim oraz Równinie Wałeckiej. Ponad 44% gminy stanowią tereny leśne, spośród których dwie trzecie zlokalizowane są na terenie Drawskiego Parku Krajobrazowego, zajmującego całą północną część gminy wraz z najgłębszym w województwie oraz drugim pod względem głębokości w Polsce Jeziorem Drawsko o powierzchni ponad 19 km². Przez teren gminy przepływa też rzeka Drawa, na której odbywają się popularne spływy kajakowe.

SIEĆ DROGOWA

Na uwarunkowania komunikacyjne gminy Czaplinek składa się dość rozbudowany systemem drogowy umożliwiający komunikację wewnątrz gminy jak i dogodne połączenia zewnętrzne. Przez gminę i miasto Czaplinek przebiega droga krajowa nr 20 łącząca Drawsko Pomorskie ze Szczecinkiem, zapewniająca dogodne połączenia ze wschodnią częścią kraju. Jednakże najbardziej uczęszczaną trasą jest droga wojewódzka nr 163 Wałcz- Kołobrzeg, którą zwłaszcza w okresie sezonu letniego podróżują nad morze mieszkańcy Wielkopolski i Śląska. Inne drogi wojewódzkie to nr 171 Czaplinek – Barwice, stanowiąca połączenie z drogami krajowymi nr 11 i 23, jak również nr 177 Czaplinek – Mirosławiec umożliwiająca połączenie z drogą krajową nr 10 o znaczeniu międzynarodowym. Przez gminę przebiega linia kolejowa nr 385 z Runowa Pomorskiego do Szczecinka, zapewniająca połączenie z większością miast w Polsce.

Rysunek 4. Regionalny układ komunikacyjny

Źródło:

Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie

Sieć lokalną transportu drogowego tworzą drogi gminne, głównie gruntowe. Na terenie gminy znajduje się 93,3 km sieci drogowej w tym:

- 50,2 km - drogi o nawierzchni bitumicznej;
- 20,9 km - drogi gruntowe o nawierzchni ulepszonej (bruk);
- 22,2 km - drogi gruntowe o nawierzchni nie ulepszonej (żużel).

Zapewniają one uzupełniające powiązania w funkcjonowaniu struktury społeczno-gospodarczej gminy. Podstawowy system powiązań drogowych gminy oparty jest na układzie dróg ponadlokalnych. Należą do nich drogi:

➤ **KRAJOWE:**

- nr 20 ze Stargardu do Gdyni, łącząca miasto przez Złocieniec (15 km) z Drawskiem Pomorskim (30 km) i przez Silnowo (20 km) ze Szczecinkiem (40 km).

➤ **WOJEWÓDZKIE:**

- nr 163 do Połczyna-Zdroju (28 km) i Wałcza (36 km);
- nr 171 do Barwic (23 km);
- nr 177 do Mirosławca (28 km).

➤ **POWIATOWE:**

- nr 1964Z Nowe Worowo - Kluczewo (3,591 km);
- nr 1969Z Rzepowo - Siemczyno (7,661 km);
- nr 1970Z Rzepowo - Głębołek - Siemczyno (6,216 km);
- nr 1095Z Ogartowo - Sikory (9,232 km);
- nr 1973Z Kluczewo - Prosinko - St. Drawsko (5,583 km);
- nr 1974Z Stare Drawsko - Żerdno (2,458 km);
- nr 1975Z Nowe Drawsko - Sikory (3,358 km);
- nr 1285Z Czarne Wielkie - Polne (0,821 km);
- nr 1977Z droga nr 20 – Rakowo (1,304 km);
- nr 2000Z Czaplinek - Nowe Kaleńsko (8,112km);
- nr 1999Z Siemczyno - Żeliszawie (3,100 km);
- nr 2001Z Czaplinek- Czarne Małe (5,452 km);
- nr 2002Z Czarne Małe - Łysin - Ostroróg (7,397 km);
- nr 2003Z Broczyno - Motarzewo - Machiny – granica powiatu (15,147 km);
- nr 2004Z Pławno - Psie Głowy (2,662 km);
- nr 2005Z Broczyno – Byszkowo (2,945 km);
- nr 2006Z Trzciniec - do drogi 163 (1,460 km);
- nr 1282Z Barwice – Kluczewo (4,337 km);
- nr 2011Z Lubowo -Czarne Małe (3,252 km).

Drogi wojewódzkie oraz drogi krajowe, choć nie przebiegają bezpośrednio przez obszar gminy mają istotny wpływ na kształtowanie jej zewnętrznych powiązań. Stan techniczny dróg krajowych i wojewódzkich określany jest jako dobry. Stan dróg powiatowych i gminnych jest niesatysfakcjonujący. Wymagają one kosztownych nakładów w celu poprawy bezpieczeństwa korzystania z nich zarówno dla pojazdów jak i pieszych użytkowników

SIEĆ KOLEJOWA

Czaplinek uzyskał połączenie kolejowe w 1877 r. po doprowadzeniu linii kolejowej z Runowa Pomorskiego. Rok później otwarto odcinek przez Szczecinek do miasta Czarne łącząc tym samym linię z Chojnicami. Linia nie została zelektryfikowana, obecnie kursuje po niej autobus szynowy. W 1908 r. otwarta została druga linia przez Jastrowie i wieś Węgierce do Złotowa. W 1945 r. linia została rozebrana. Obecnie gmina posiada połączenie kolejowe Szczecinek-Runowo Pomorskie - Szczecin, umożliwiające dojazd do większości miast w Polsce. W gminie czynna jest jedna stacja kolejowa Czaplinek oraz dwa przystanki: Żeliszawie, i Czarne Małe.

LOTNISKA

Gmina Czaplinek leży w strefie oddziaływania berlińskiego węzła lotniskowego, obsługującego zróżnicowane połączenia osobowe jak i towarowe. W mniejszym stopniu na rozwój gminy wpływają nieodległe porty lotnicze w Goleniowie, Poznaniu czy Gdańsku.

TRANSPORT WODNY

Większa część gminy położona jest na Pojezierzu Drawskim, będącym częścią Pojezierza Zachodniopomorskiego. Charakterystyczną cechą obszaru gminy jest duża liczba (47) różnej wielkości typów jezior polodowcowych.

Największym spośród akwenów jest jez. Drawsko z bogato rozwiniętą linią brzegową pełną zatok, półwyspów i cypli, które powstały w wyniku rzadko spotykanego skrzyżowania kilku rynien polodowcowych. Przez obszar gminy przepływają także duże rzeki – Drawa, Dębica, Piława, po których prowadzą szlaki kajakowe

ŚCIEŻKI ROWEROWE I INNE SZLAKI

Bogate dziedzictwo przyrodniczo-historyczne całego regionu spowodowały, że gmina Czaplinek jest atrakcyjna pod względem turystycznym. Jednym z wyrazów tego są liczne szlaki turystyczne, które wiodą przez jej obszar. Ścieżki rowerowe i szlaki piesze na terenie gminy Czaplinek funkcjonują głównie na przebiegu turystycznych szlaków o znaczeniu regionalnym lub krajowym. Wśród nich należy wymienić:

□ **SZLAKI PIESZE**

- Ścieżka przyrodnicza „Wyspa Bielawa”;
- Ścieżka przyrodnicza „Spyczyzna Góra – Jezioro Prosinno”;
- Ścieżka przyrodnicza „Kukówka”;
- Szlak wzniesień moreny czołowej;
- Szlak Szwajcarii Połczyńskiej;
- Szlak solny;
- Trasa Nordic Walking wzdłuż brzegu jeziora Czaplino.

□ **SZLAKI KAJAKOWE**

- Szlak kajakowy Drawy im. Kardynała Karola Wojtyły;
- Szlak kajakowy Piławy;
- Szlak kajakowy Dobrzyca.

□ **TRASY ROWEROWE**

- Trasa 1 – „Kraina Zaklętego Trójkąta”;
- Trasa 2 – „Dolina Pięciu Jezior”;
- Trasa 3 – „Lobeliowe Jeziora”;
- Trasa 4 – „Dobrzyca”;
- Trasa 5 – „Skarby Jeziora Drawsko”;
- Trasa 6 – „Łęcka Góra”;
- Trasa 7 – „Dolina Dębnicy”;
- Trasa 8 – „Górna Drawa i Wogra”;
- Trasa 9 – „Jezioro Siecino”;
- Trasa 10 – „Racze Góry”;
- Trasa 11 – „Wrzosowiska Kłomińskie”.

II. Potencjał przyrodniczy i zagospodarowanie przestrzenne

POTENCJAŁ PRZYRODNICZY

Według stosowanej w większości opracowań regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski autorstwa J. Kondrackiego, gmina leży na terenie podprowincji Pojezierze Południowobałtyckie, która stanowi część dużej jednostki regionalnej – prowincji Niż Środkowoeuropejski. Centralna i północna część obszaru gminy znajduje się w makroregionie Pojezierze Zachodniopomorskie z mezoregionem Pojezierze Drawskie, południowa należy do makroregionu Pojezierze Południowopomorskie z mezoregionami Równina Wałecka, Pojezierze Szczecińskie i Pojezierze Wałeckie.

Pojezierze Drawskie stanowi przedłużenie moren Pojezierza Ińskiego w kierunku północno-wschodnim bezpośredniego zlewiska Bałtyku (dorzecza Regi i Parsęty) oraz dorzecza Warty-Noteci, do której płyną Drawa i Gwda. Od północy Pojezierze Drawskie sąsiaduje z Wysoczyzną Łobeską, Równiną Białogardzką i Wysoczyzną Polanowską, od wschodu z Pojezierzem Bytowskim, od południa z sandrowymi równinami: Drawską i Wałecką. Te ostatnie mezoregiony mają swą reprezentację w południowo-wschodnich częściach gminy Czaplinek. Charakterystyczną jednostką geomorfologiczną Pojezierza Drawskiego jest tzw. blok Czaplinka, odznaczający się dość silnym pofałdowaniem warstw tworzących formy antyklinowe i synklinowe, równoległe do osi wału.

Równina Wałecka obejmuje sandr w dorzeczach prawych dopływów Gwdy, z których na terenie gminy Czaplinek leży Dobrzyca. Równina jest prawie w całości zalesiona i pozbawiona większych miejscowości. Pojezierze Szczecińskie jest wysoczyzną morenową położoną na zewnątrz moren czołowych fazy pomorskiej. Na obszar gminy Czaplinek wcinają się ostrym klinem na południowym wschodzie.²

Dominującym typem krajobrazu jest młodogłacjalny, pagórkowaty pojezierny, poprzecinany dolinami i równinami akumulacyjnymi (den dolinnych).

Gmina charakteryzuje się wysoką lesistością. Lasy i zadrzewienia zajmują obszar **14 862,92 ha** (w tym lasy publiczne 14 247,18 ha), co stanowi ponad **40 %** powierzchni gminy. Na obszarze gminy występują głównie gleby brunatne, bielcowe i pseudobielcowe. Są to gleby utworzone na piaskach i glinie zwałowej moren czołowych i występują pomiędzy jeziorami Siecino i Drawskim oraz na północ od Kluczewa. Na południu obszaru (wschodni brzeg jeziora Wąsosze oraz na południe od jeziora Wilczkowo), na piaskach słabogliniastych i luźnych wytworzyły się gleby brunatne murszowate i czarne ziemie. Dolinę Drawy oraz pas wokół jeziora Drawsko wyściełają mady. W gminie dominują gleby wysokich klas bonitacyjnych, z czego 50% stanowią gleby chronione (I–IVa).

Pod względem zagospodarowania jest to teren słabo uprzemysłowiony, rolniczy i turystyczny. Największe, zwarte kompleksy leśne zlokalizowane są na Równinie Wałeckiej, w południowo-zachodniej i południowej części obszaru. Warunki glebowe i cechy klimatu sprawiają, że głównymi gatunkami występującymi w lasach są: sosny, brzozy, buki, olsze oraz dęby. Obszary niezalesione wykorzystywane są pod uprawę zbóż oraz hodowlę bydła.

Czaplinek jest gminą rolniczą. Przeważają na jej powierzchni użytki rolne zaliczane do średniej żyzności, Najbardziej przydatne dla upraw żyta, ziemniaków oraz roślin przemysłowych. Rozwojowi rolnictwa sprzyja łagodny klimat.

Użytki rolne zajmują 40% powierzchni gminy, a ich struktura jest następująca:

- grunty orne – 86,3%
- łąki – 8,06%
- pastwiska – 5,52%
- sady – 0,12%.

Według Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody, dostępnego na stronie Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska³, na terenie gminy Czaplinek zlokalizowane są:

- trzy rezerваты przyrody (Brunatna Gleba, Jezioro Prosino, Brzozowe Bagno koło Czaplinka);
- park krajobrazowy (Drawski Park Krajobrazowy);
- obszar chronionego krajobrazu (Pojezierze Drawskie);
- trzy obszary natura 2000 (Jeziora Czaplineckie, Ostoja Drawska, Puszcza nad Gwdą);
- siedemdziesiąt dwa pomniki przyrody.

ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Dnia 26 października 2016 r. zarząd województwa przyjął uchwałę w sprawie określenia obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym oraz ich granice. Plan wskazuje sfery funkcjonalne obejmujące obszar całego województwa:

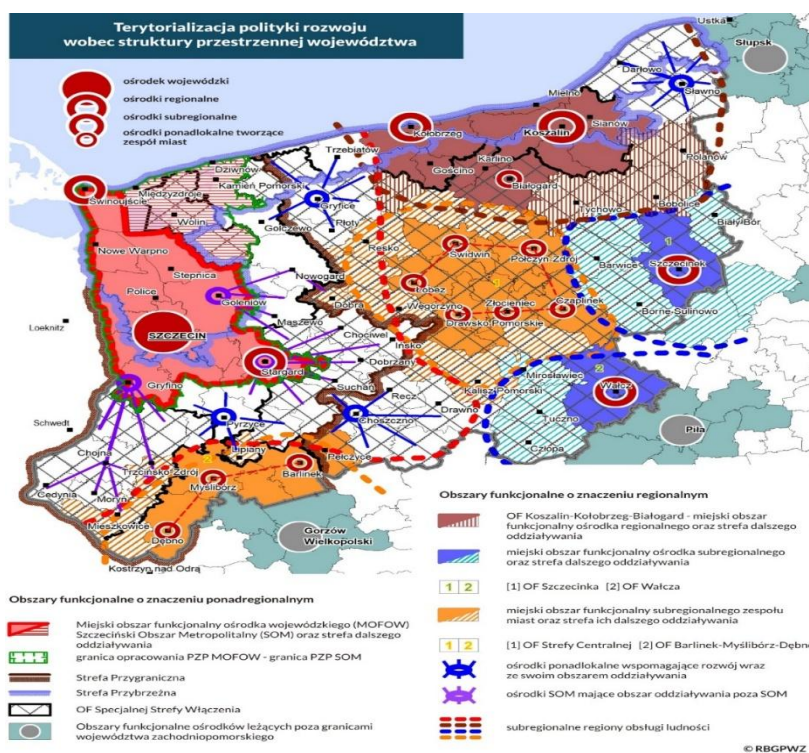
- Szczeciński Obszar Metropolitalny – miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego, w skład którego wchodzi gmina Stowarzyszenia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego wraz ze strefą dalszego oddziaływania;
- Obszar Funkcjonalny Strefy Przybrzeżnej – obszar szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej;

³ <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>,

- Obszar Funkcjonalny Strefy Przygranicznej – obszar wymagający restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji przy wsparciu właściwych instrumentów polityki regionalnej;
- Obszar Funkcjonalny Specjalnej Strefy Włączenia – obszary wiejskie wymagające wsparcia procesów rozwojowych, kumulacji negatywnych zjawisk o charakterze społeczno-gospodarczym oraz konfliktów przestrzennych związanych ze sposobem wykorzystania ich potencjału przyrodniczego i kulturowego.

Gmina Czaplinek znalazła się w obszarze oddziaływania Obszar Funkcjonalny Specjalnej Strefy Włączenia.

Rysunek 5. Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich, ośrodków subregionalnych i ośrodków lokalnych

Źródło:

Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego

Podstawowym celem określenia obszarów funkcjonalnych w polityce przestrzennej województwa jest zwiększenie potencjału rozwojowego obszarów funkcjonalnych miast dla zwiększenia równowagi rozwoju w województwie.

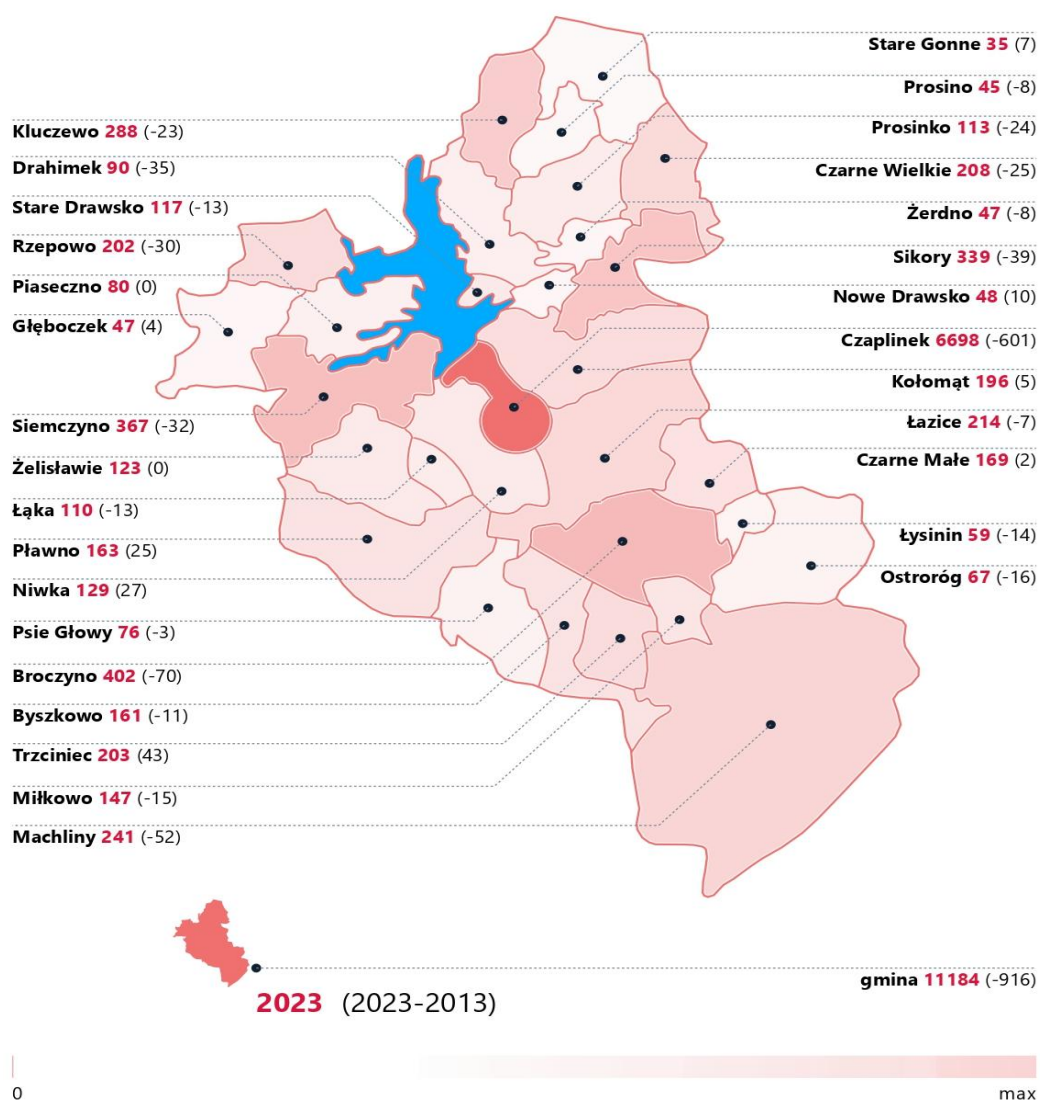
Zgodnie z wykazem obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Czaplinek funkcjonują 24 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla samego miasta Czaplinek oraz 9 dla gminy Czaplinek. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

III. Demografia

Rozwój lokalny jest współcześnie postrzegany jako wieloaspektowy proces, wykorzystujący różnorodne czynniki, właściwości i zdarzenia zachodzące w ujęciu lokalnym. Kierunek i dynamika procesów zachodzących w gminie Czaplinek jest uzależniona od wielu czynników.

Jednym z kluczowych czynników rozwoju każdego samorządu jest kapitał społeczny. Stanowi on o przyszłym dobrobycie, potencjale i możliwościach gospodarki w przyszłość. Jest on nierozzerwalnie związany z procesami demograficznymi, przebiegającymi w środowisku lokalnym.

Rysunek 6. Zmiana liczby mieszkańców

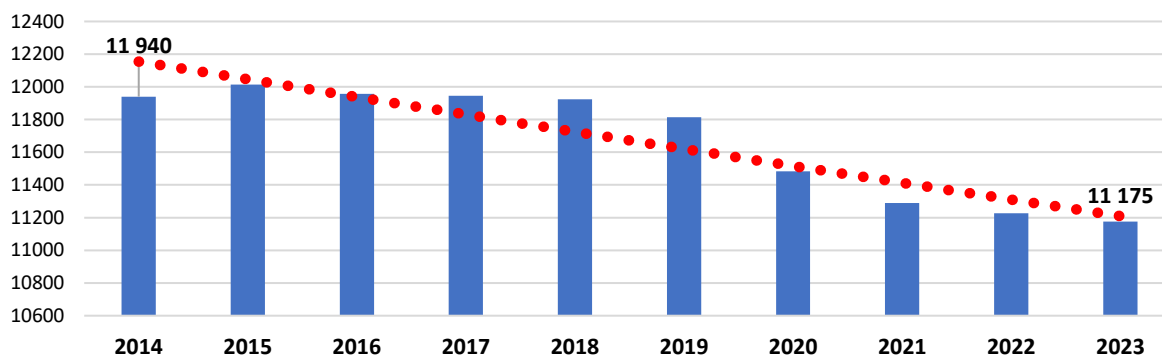
Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Kapitał społeczny tworzony jest w sieciach wzajemnego wsparcia i kreuje potencjalne więzi solidarności w lokalnej społeczności. Rolą każdego samorządu jest dbanie o zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnej. Im działania te są bardziej skuteczne tym mniejsze są problemy natury demograficznej. Do podstawowych zjawisk demograficznych należą: reprodukcja ludności, struktury demograficzne, ruch naturalny, rozrodczość i płodność, umieralność, mobilność przestrzenna, migracje. Kapitałem w wymiarze demograficznym jest stan rozwoju ludności w konkretnym obszarze.

Ocena wyzwań rozwojowych, generowanych zmianami demograficznymi w jednostce samorządu terytorialnego, wymaga zarówno wiedzy o procesach ludnościowych w przeszłości, jak i ich przebiegu w przyszłości.

Gminę Czaplinek w 2023 roku zamieszkiwało **11 175** mieszkańców (wobec 11 940 w roku 2014), z czego 50,9% stanowią kobiety, a 49,1% mężczyźni. W latach 2014-2023 liczba mieszkańców zmalała o **765 mieszkańców** (6,5%).

Wykres 1. Liczba ludności w gminie Czaplinek w latach 2014-2023

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Atrakcyjność obszaru gminy Czaplinek jako miejsca potencjalnego zamieszkania, znajduje swoje odzwierciedlenie we wskaźniku *Saldo migracji na 1000 ludności (średnia 3 letnia)*.

Wykres 2. Saldo migracji na 1000 ludności (średnia 3-letnia)

Źródło:
opracowanie własne na podstawie MRL

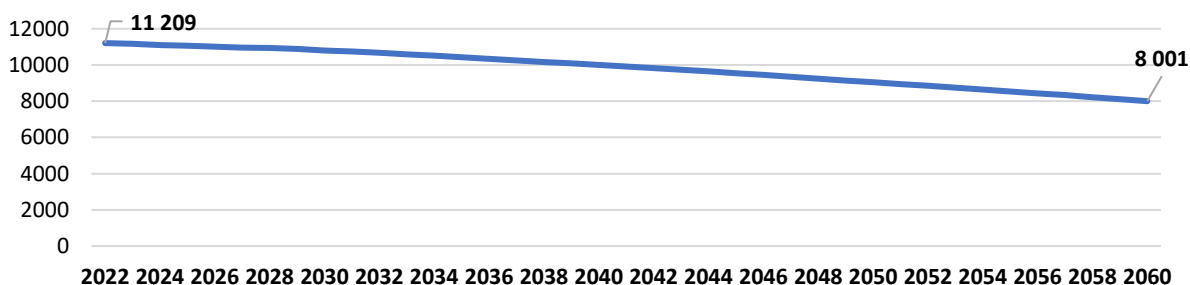
Wskaźnik ten pozwala określić atrakcyjność gminy dzięki porównaniu liczby nowych mieszkańców w stosunku do grupy porównawczej. Przeprowadzone badania wskazują, że gmina I charakteryzuje się wyraźnie wyższą ale ujemną wartością tego wskaźnika, w porównaniu do średniej w grupie gmin porównawczych. Znajduje to potwierdzenie w malejącej liczbie mieszkańców gminy.

Fakt zmniejszania się liczby mieszkańców, ma duże znaczenie dla planowania kierunków i perspektyw rozwoju, wpływa w sposób szczególny na określone obszary działalności gminy tj. planowanie przestrzenne, oświatę, infrastrukturę i itp.

W dłuższej perspektywie czasowej prognozy GUS dotyczące procesów demograficznych w gminie Czaplinek są niekorzystne. Zgodnie z prognozą liczby ludności, gmina Czaplinek w roku 2060 roku zamieszkała będzie przez 8 tys. osób – zob. wykres 3.

Wykres 3. Prognoza liczby ludności w gminie Czaplinek do 2060 r.

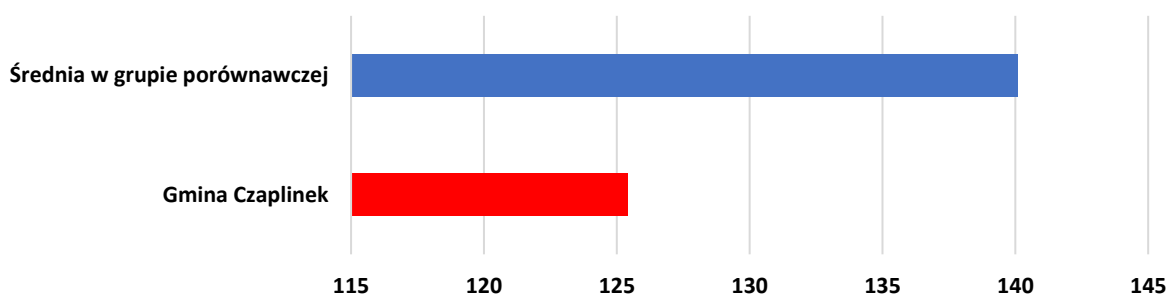
Źródło:

opracowanie własne na podstawie danych BDL GU

Gmina Czaplinek charakteryzuje się korzystną strukturą wiekową mieszkańców. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,6 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa zachodniopomorskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Wykres 4. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

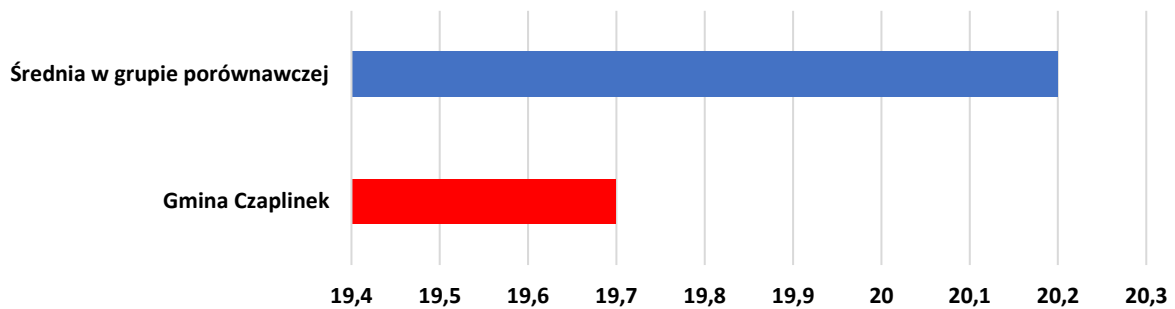

Źródło:

opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

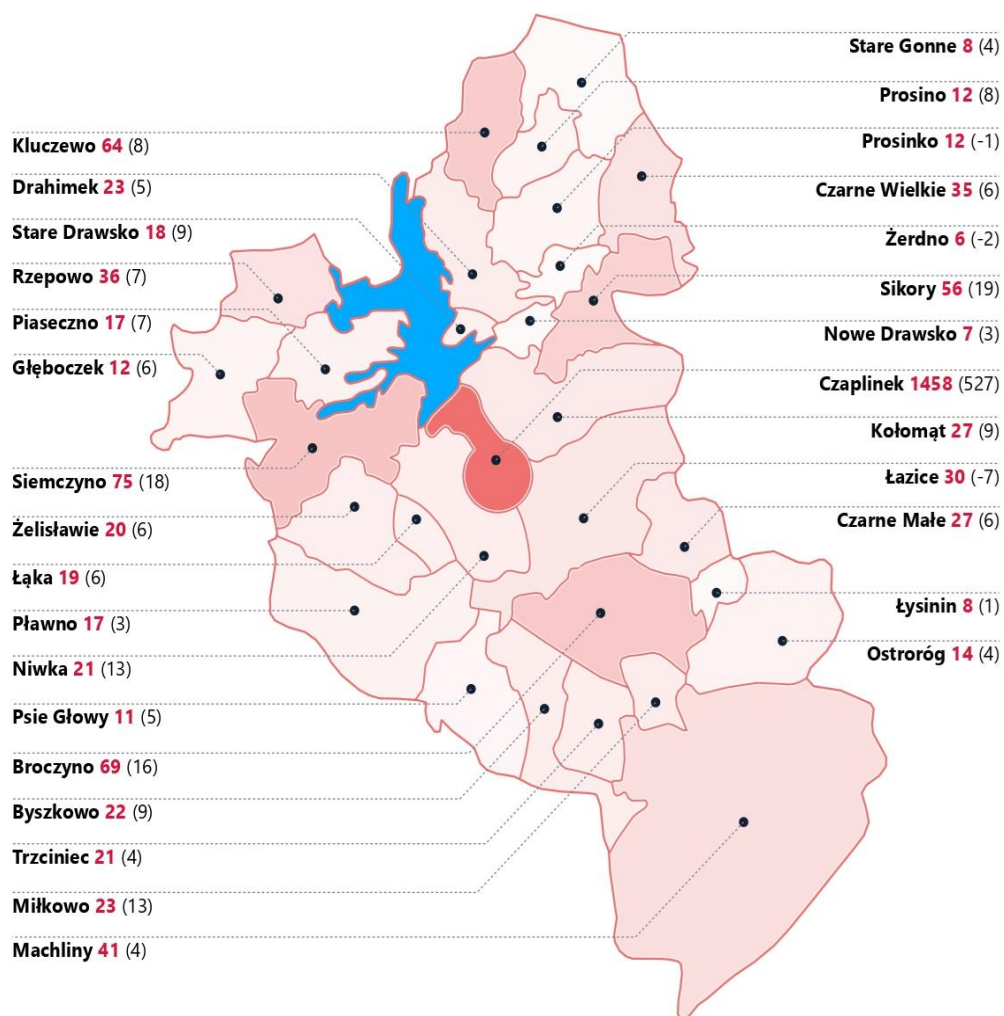
W gminie Czaplinek korzystnie kształtuje się wartość wskaźnika starości mieszkańców przedstawiany jako odsetek osób w wieku 65 lat i więcej. Wartość tego wskaźnika dla gminy jest wyraźnie niższy niż średnia w grupie porównawczej.

Wykres 5. Wskaźnik starości - odsetek osób w wieku 65 lat i więcej

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Rysunek 7. Liczba osób powyżej 65 roku życia

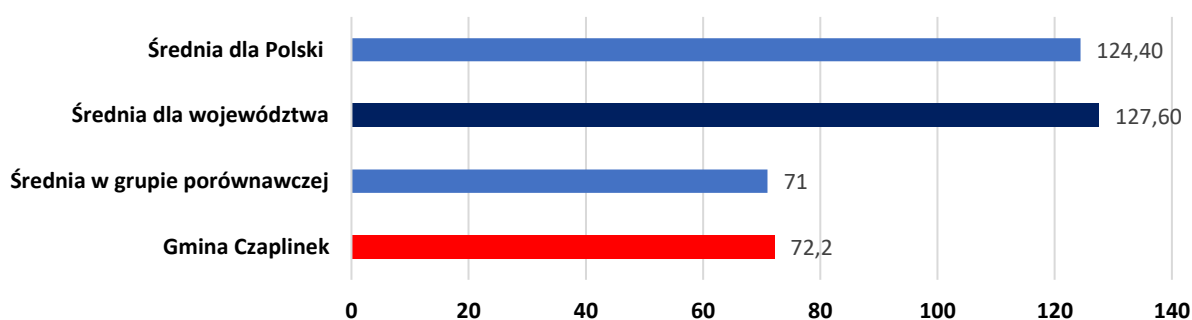

Źródło:
opracowanie własne

Według danych GUS w 2023 roku 2 019 mieszkańców gminy Czaplinek była w wieku przedprodukcyjnym (wobec 2 384 osób w roku 2014). Jednym ze wskaźników wykorzystywanych do analizy potencjału demograficznego jest wskaźnik obciążenia demograficznego, definiowanego jako ilość osób ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

W przypadku gminy Czaplinek wartość tego wskaźnika jest wyższa niż średnia dla gmin w grupie porównawczej, ale niższa niż średnia dla województwa i Polski. Jednakże porównanie wartości wskaźnika z danymi z 2014 roku wskazuje że ludność gminy dość szybko się starzeje. Już obecnie ma to swój wymiar w zakresie polityki społecznej gminy a w przyszłości będzie wyraźnie wpływać na wszystkie aspekty funkcjonowania gminy Czaplinek.

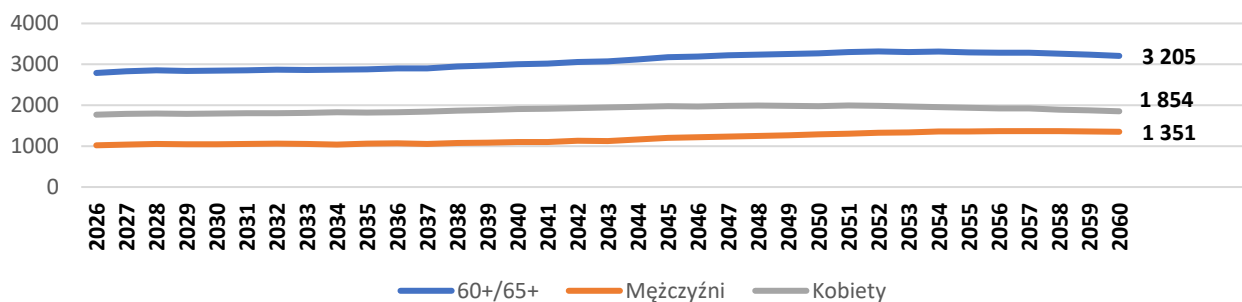
Wykres 6. Współczynnik obciążenia demograficznego

Źródło:
opracowanie własne na podstawie MRL

Określenie potencjału demograficznego w przestrzeni lokalnej jest o tyle ważne, iż w znaczącym stopniu wpływać on będzie na przyszłość gminy. Chodzi tu przede wszystkim o rynek pracy, wartość dodaną wypracowaną w gminie, a pośrednio także prognozowane wpływy z udziału w podatkach PIT i CIT.

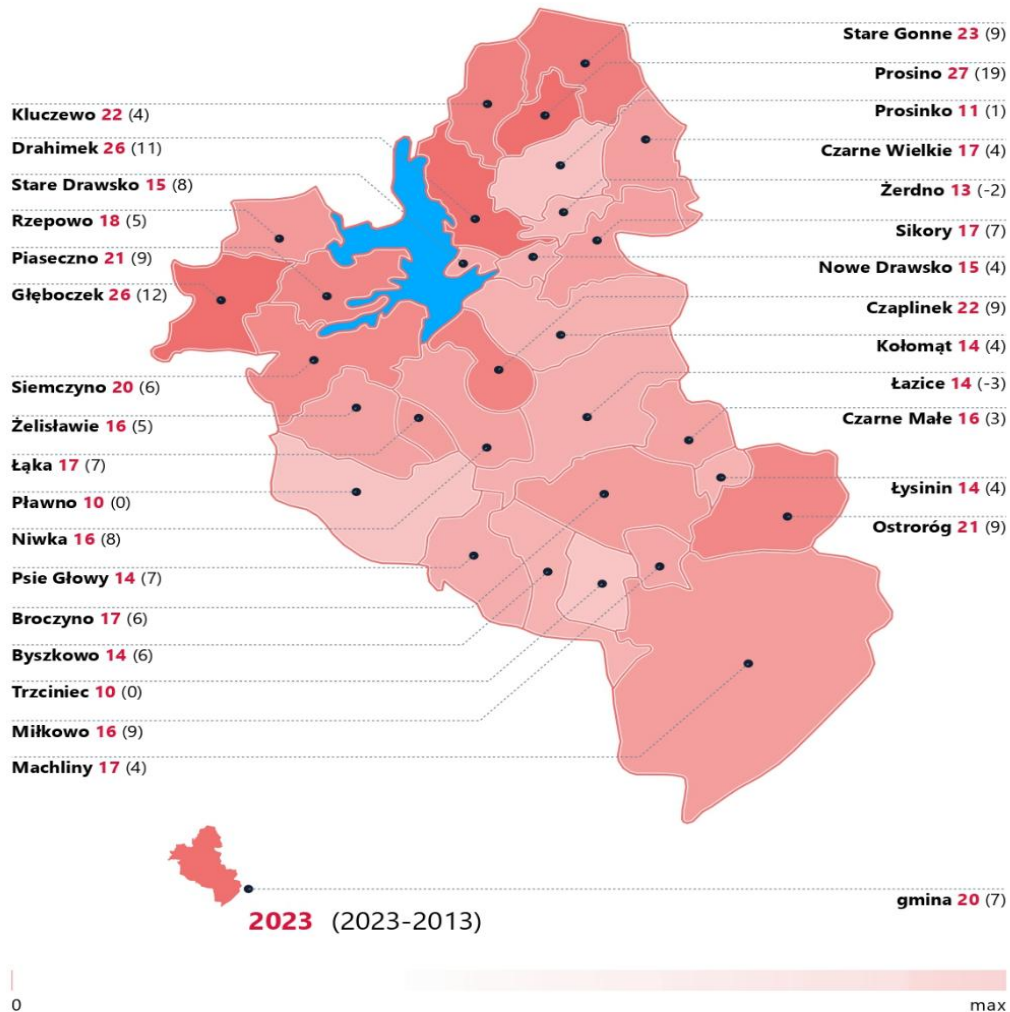
Wykres 7. Prognozowana liczba osób w wieku poprodukcyjnym w gminie Czaplinek do roku 2060

Źródło:

W roku 2060 prognozowana liczba osób w wieku poprodukcyjnym w gminie Czaplinek wynosić będzie **3 205** osób. W tym samym roku liczba mieszkańców gminy szacowana jest na **8 001** osób co oznacza że **40%** mieszkańców gminy będzie w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to konieczność ujęcia w strategii działań skierowanych do tej grupy ludności gminy.

Rysunek 8. Odsetek osób w wieku powyżej 65 roku życia

Źródło:
opracowanie własne

Jakość życia zazwyczaj znajduje swoje odzwierciedlenie w wartości przyroście naturalnym. W przypadku gminy Czaplinek wartość tego wskaźnika jest wyraźnie wyższa od średniej wartości w grupie gmin porównawczych, ale także przyjmuje wartość ujemną. Analiza danych wskazuje, że w przypadku gminy Czaplinek wartość tego wskaźnika wyraźnie rośnie. W 2018 roku wynosiła ona -2,87.

Wykres 8. Przyrost naturalny na 1000 ludności średnia 3 letnia

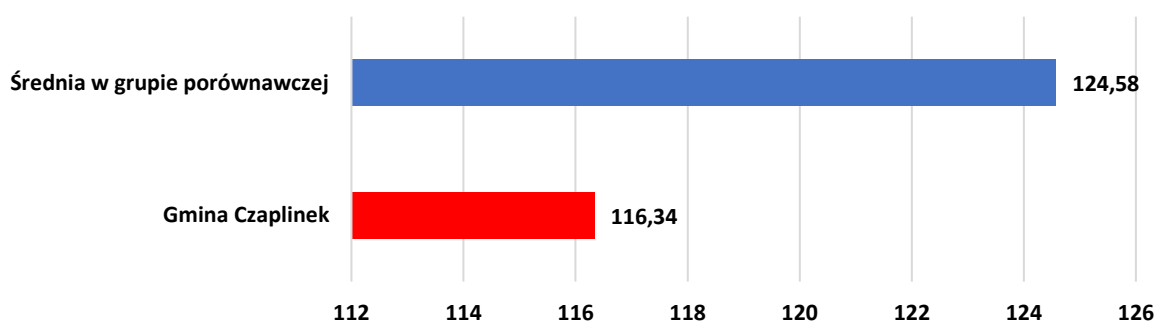
Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik ten w zestawieniu z danymi dotyczącymi ilości mieszkańców wskazuje na konieczność podejmowania działań zmierzających do zwiększenia liczby mieszkańców w gminie.

IV. Gospodarka

Konkurencyjność lokalnej gospodarki decyduje o sytuacji ekonomicznej mieszkańców oraz determinuje możliwości rozwoju gminy. Przeprowadzone badania porównawcze wskazują na wysoką pozycję gminy w zakresie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki. Na dobry stan lokalnej gospodarki wpływa wiele czynników. Najważniejsze z nich to przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców.

Wykres 9. Liczba podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców

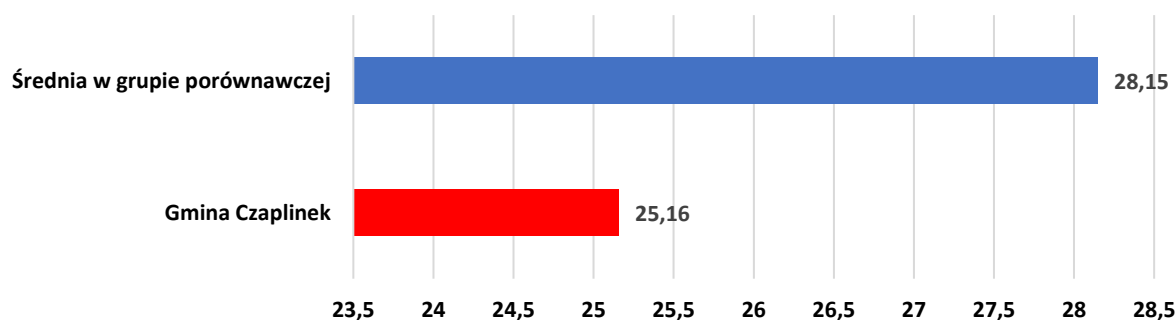

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Pod względem ilości podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców gmina charakteryzuje się niższym wynikiem niż średnia w grupie porównawczej. Uznać to należy za niekorzystne.

Aktywność gospodarcza mieszkańców jest istotnym warunkiem rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Znajduje ona swoje odzwierciedlenie w liczbie, wielkości, strukturze i kondycji lokalnych firm. Wśród zatrudnionych największy odsetek mieszkańców gminy Czaplunek pracuje w usługach choć odsetek ten jest niższy niż średnia w grupie porównawczej.

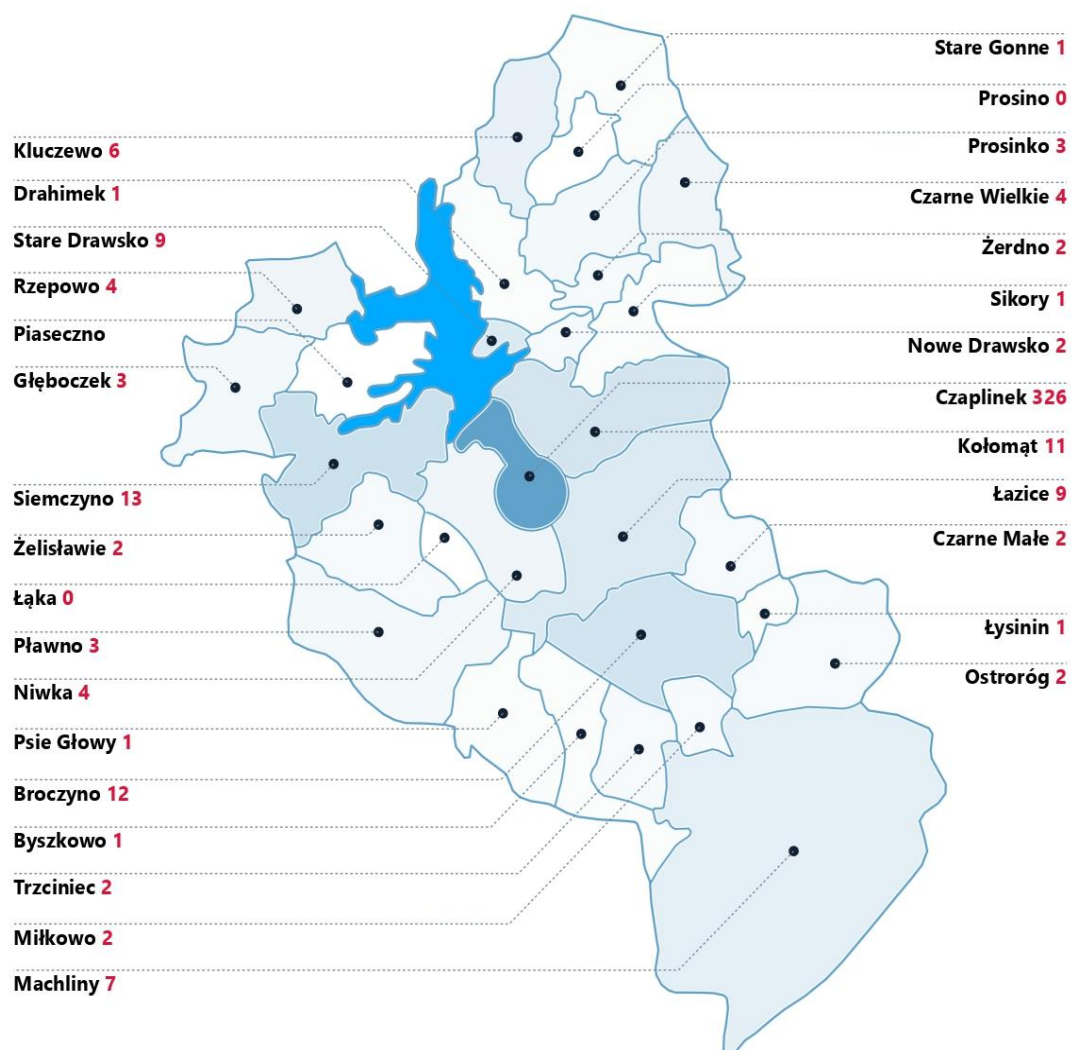
Wykres 10. Procent zatrudnionych w usługach

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wysoki odsetek zatrudnionych w usługach charakteryzuje gospodarki rozwinięte o wysokiej konkurencyjności, dlatego pod tym względem gmina Czaplinek nie wypada dobrze na tle gmin porównawczych. Aktywność gospodarcza wpływa na dochody gospodarstw domowych i jednostek samorządowych. Jest bodźcem do rozwoju infrastruktury technicznej i wysokiej jakości usług publicznych.

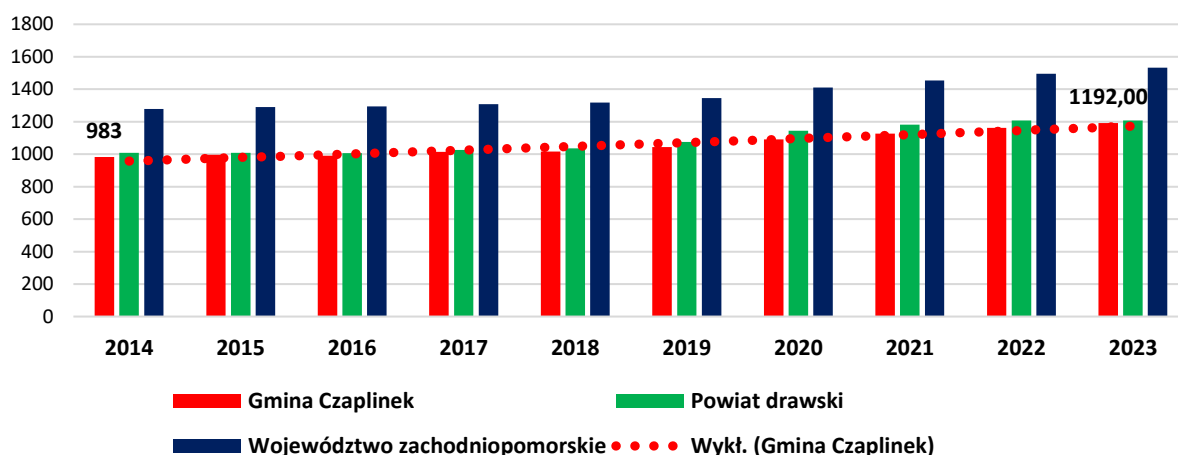
Rysunek 9. Liczba podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców

źródło:
Opracowanie własne

Atrakcyjność inwestycyjna gminy znajduje swoje odzwierciedlenie we wzroście liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie na przestrzeni lat 2014-2023.

Wykres 11. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

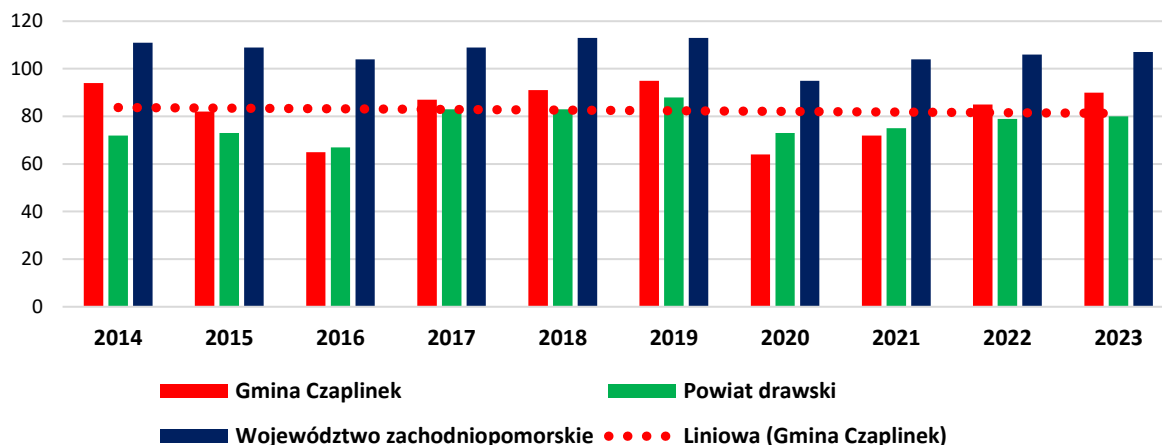

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Pod tym względem, w porównaniu do średniej dla województwa, gmina Czaplinek znajduje się w wyraźnie gorszej sytuacji.

Znajduje to swoje odzwierciedlenie także w wielkości wskaźnika, obrazującego ilość **nowo zarejestrowanych** podmiotów w systemie REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców – zob. wykres 12. W porównaniu z rokiem 2022 wartość tego wskaźnika w gminie wzrosła. Jest on wyższy niż średnia dla powiatu niższy niż średnia dla województwa.

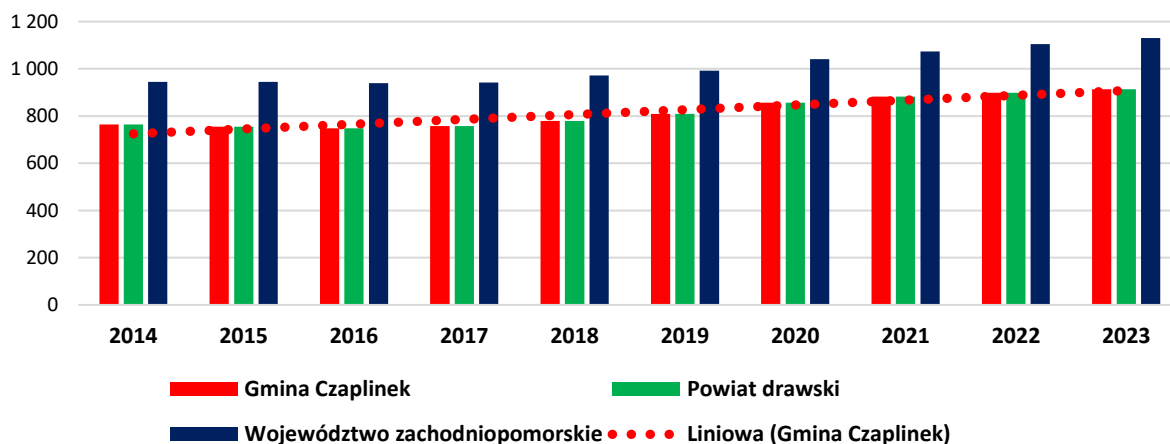
Wykres 12. Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W gminie dominują podmioty gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne. Uznać to należy za przejaw przedsiębiorczości mieszkańców. W całym okresie objętym badaniem liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności była gminie Czaplinek niższa w od średniej wojewódzkiej.

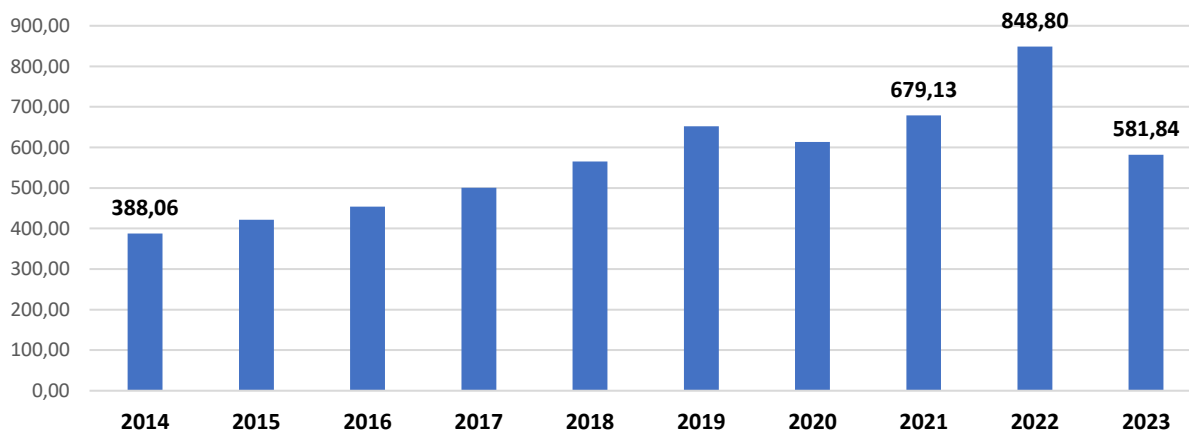
Wykres 13. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

O przedsiębiorczości mieszkańców i wzrastającej konkurencyjności lokalnej gospodarki świadczą także wartości dwóch kluczowych dla finansów lokalnych wskaźników tj. **udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa - podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT)** i **udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek -dochodowy od osób prawnych (CIT)**.

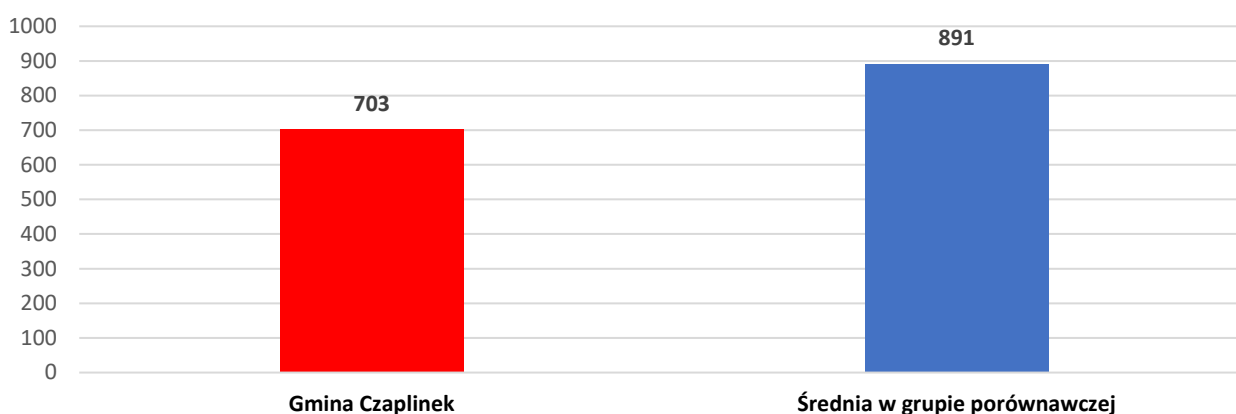
Wykres 14. Udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT) na 1 mieszkańca [w zł]

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Przeprowadzone badania wykazały, że pod względem dochodów z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych (PIT) w przeliczeniu na jednego mieszkańca, gmina Czaplinek uzyskiwała dochody niższe do średniej w grupie porównawczej, zob. wykres 15.

Wykres 15. Dochody z PIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca średnia 3 letnia [w zł]

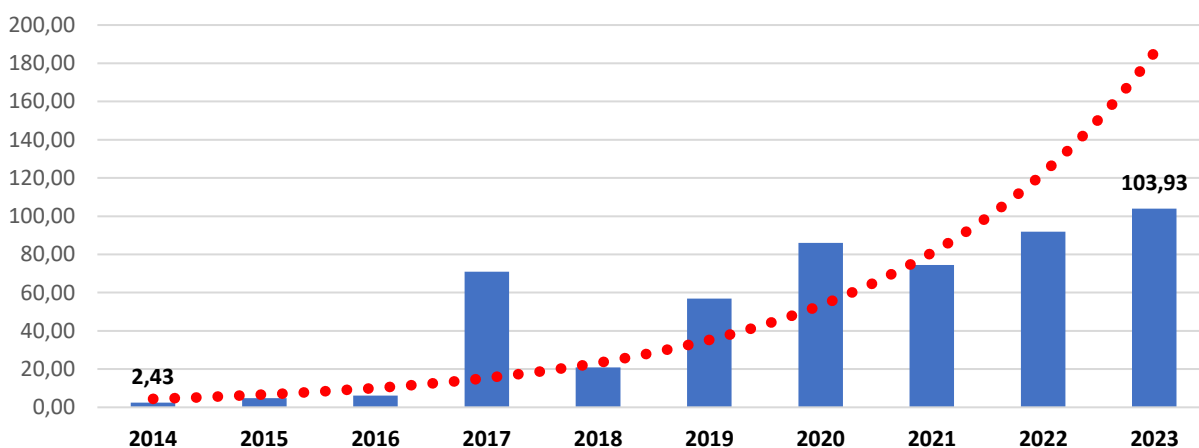

Źródło:
opracowanie własne na podstawie MRL

Rozwój lokalnej przedsiębiorczości, pozyskanie szeregu inwestorów zewnętrznych, dywersyfikacja form działalności i rozwój sfery usług wpływają na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gminy i jakość życia mieszkańców.

Wynik dotychczas podejmowanych działań w gminie Czaplinek znajduje swoje odzwierciedlenie m.in. w wysokości wpływów do budżetu gminy z udziału w podatku CIT na 1 mieszkańca. W badanym okresie wzrosły one z **2,43 zł** w roku 2014 do **103,93 zł** w roku 2023.

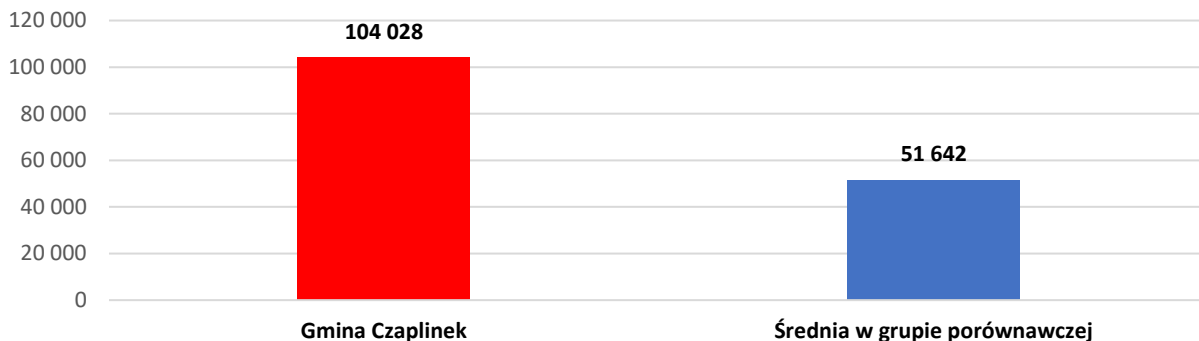
Wykres 16. Dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych (CIT) na 1 mieszkańca [w zł]

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W analizowanym aspekcie, sytuacja gminy Czaplinek na tle badanych gmin była korzystna. Wpływy uzyskiwane w gminie z CIT były wyraźnie wyższe niż przeciętna wysokość tych wpływów w grupie porównawczej.

Wykres 17. Dochody budżetu JST z tytułu udziału w CIT na 1000 osób w wieku od 18 lat (średnia 3letnia) [w zł]

Źródło:
opracowanie własne na podstawie MRL

O potencjale rozwojowym gospodarki lokalnej świadczy także liczba i aktywność funkcjonujących na jej obszarze podmiotów działających w tzw. otoczeniu biznesu. **Institucje Otoczenia Biznesu** to podmioty wypełniające lukę między mechanizmami rynkowymi, a działami administracji publicznej.

Wykres 18. Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Institucje otoczenia biznesu są najczęściej identyfikowane z wyspecjalizowanymi organizacjami świadczącymi usługi z zakresu szkolenia, doradztwa oraz szeroko pojętego wsparcia przedsiębiorczości. W ich aktywności kluczową rolę odgrywa edukacja i przepływ informacji, które są niezwykle istotne dla rozwoju społeczno-gospodarczego w ujęciu lokalnym. W badanym okresie liczba tego typu instytucji w gminie Czaplinek była niższa niż średnia dla powiatu ale wyższa niż średnia dla województwa.

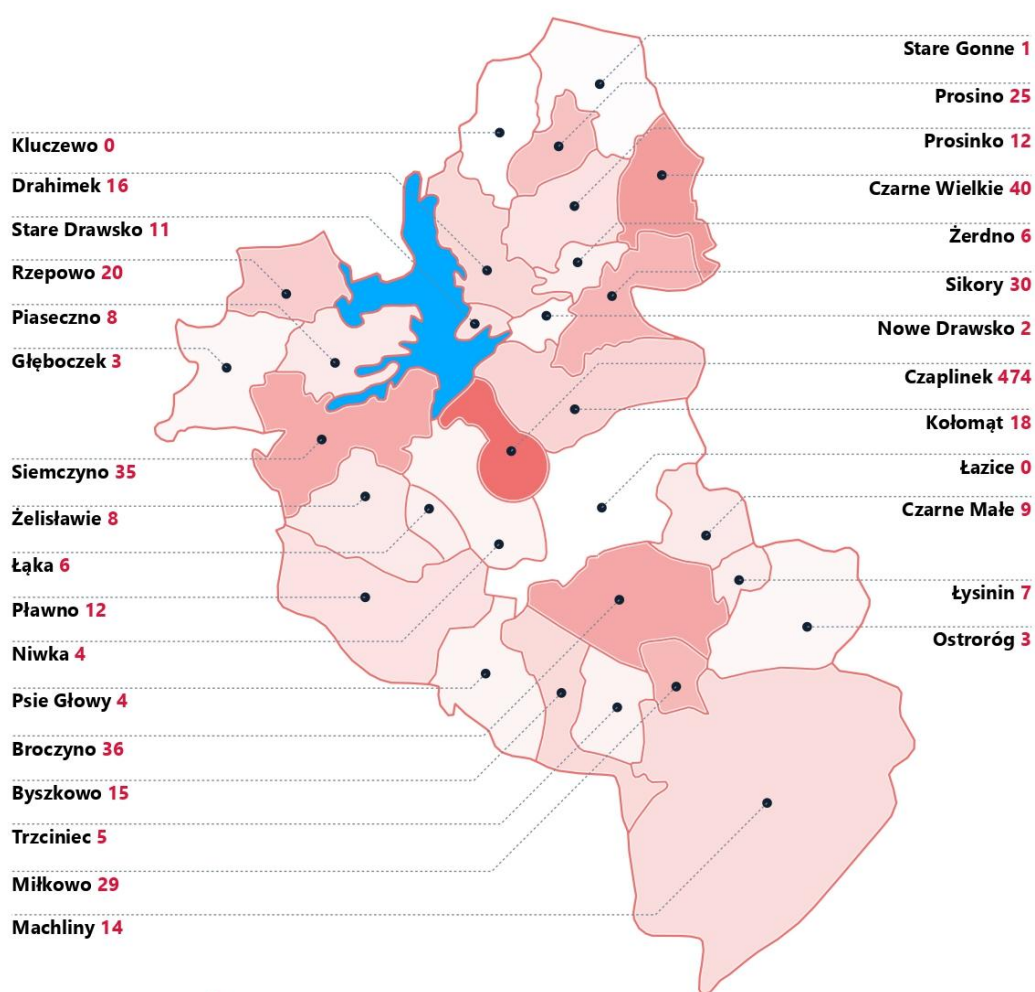
Głównym zadaniem instytucji otoczenia biznesu jest pomoc przedsiębiorcom. Pomoc ta w znacznej mierze opiera się na zagadnieniach związanych z tworzeniem,

prowadzeniem i rozwojem przedsiębiorstw. Rozwój instytucji otoczenia biznesu w regionie jest ważnym czynnikiem jego atrakcyjności inwestycyjnej.

Ważnym elementem lokalnej gospodarki i zarazem podstawą jej rozwoju ekonomicznego jest rynek pracy. Stabilna sytuacja na rynku pracy jest sygnałem dla obecnych i potencjalnych mieszkańców, że warto związać swoją karierę i życie zawodowe z miejscem, które oferuje ciekawą perspektywę rozwoju. Przekłada się to bezpośrednio na wskaźniki demograficzne, a w konsekwencji na przyszłość lokalnej społeczności. Wpływa na wielkość popytu na dobra i usługi, a tym samym na ilość i jakość miejsc pracy.

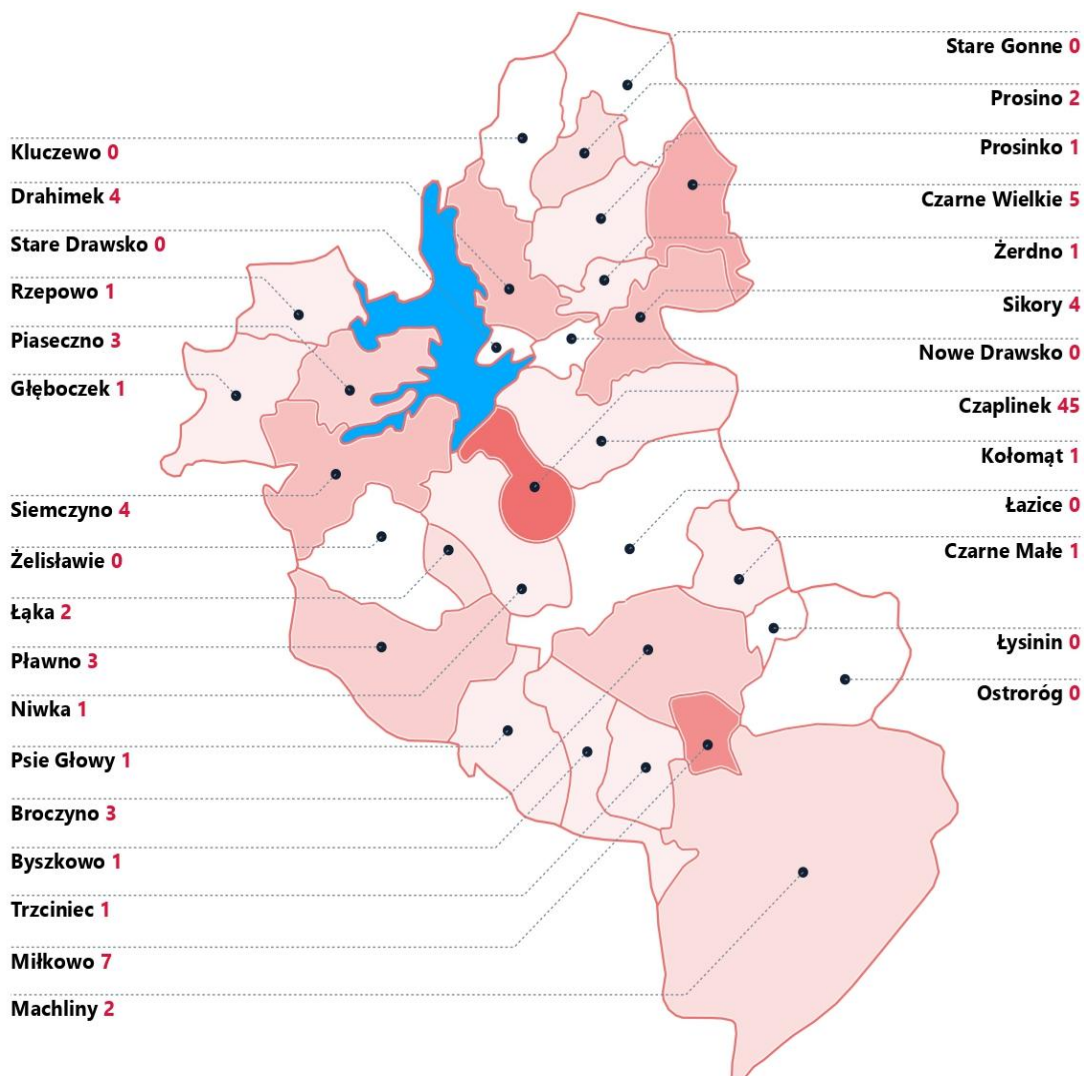
Rysunek 10. Liczba bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym

źródło:
Opracowanie własne

W ostatnich latach w gminie Czaplinek, widoczny jest wyraźny spadek osób pozostających bez pracy.

Rysunek 11. Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym

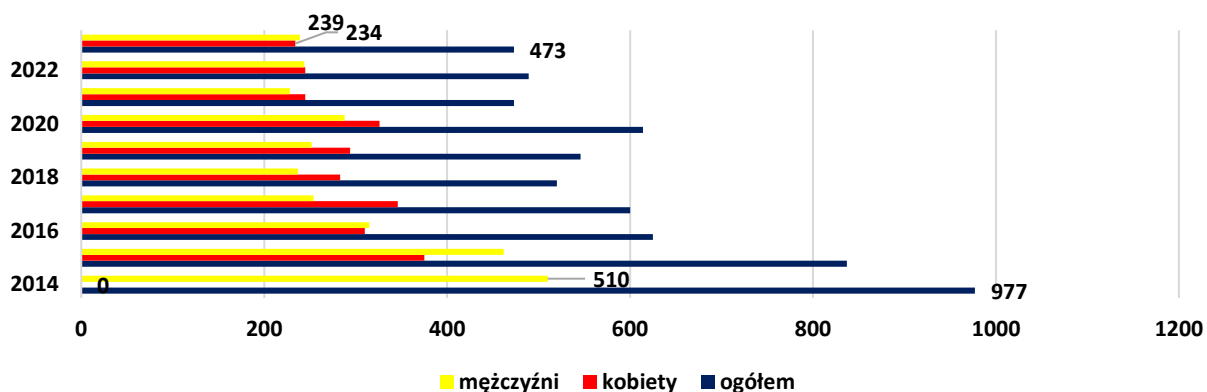

Źródło:
Opracowanie własne

Na koniec grudnia 2023 roku liczba osób pozostających bez pracy w gminie wynosiła 473 osoby (wobec 977 osób w roku 2014).

Problem bezrobocia w gminie w większym stopniu dotyka mężczyzn niż kobiety. W 2023 roku w gminie bez pracy pozostawały 234 kobiety i 239 mężczyzn - zob. wykres 19.

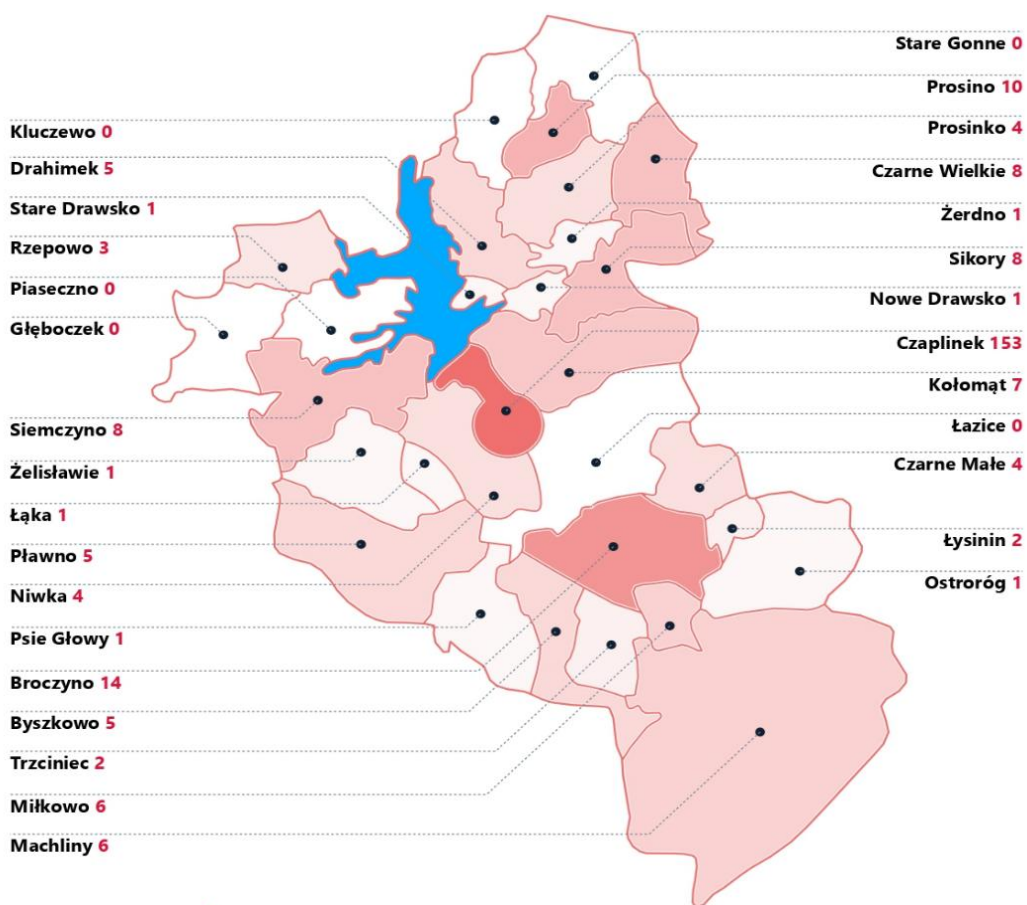
Wykres 19. Liczba osób bezrobotnych w gminie Czaplinek

Źródło:
opracowanie własne - na podstawie danych BDL GUS (stan na koniec grudnia)

Nadal wśród osób bezrobotnych jest wiele osób do 30 roku życia co sugeruje podjęcie szerszych działań aktywizujących wśród mieszkańców gminy.

Rysunek 12. Liczba bezrobotnych do 30 roku życia na 100 osób w wieku produkcyjnym

Źródło:
Opracowanie własne

V. Infrastruktura

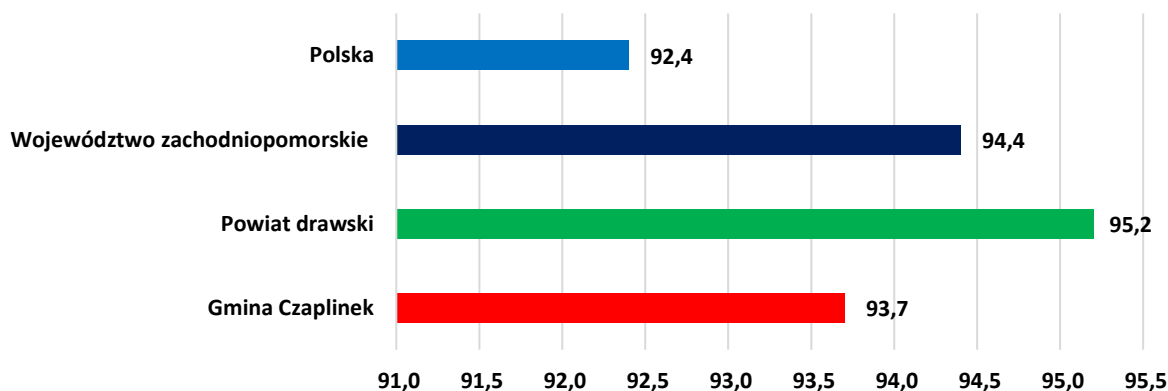
Rozwój infrastruktury technicznej postrzegany jest jako jeden z istotnych czynników sprzyjających lokalnemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu. Wpływa bezpośrednio na atrakcyjność jednostki samorządowej, z punktu widzenia jej potencjalnych i obecnych mieszkańców. Jakość i stan infrastruktury technicznej w gminie bezpośrednio przekłada się m.in. na jej potencjał gospodarczy i jakość życia mieszkańców, a jednocześnie wydatki ponoszone na jej budowę, utrzymanie czy modernizację nierzadko stanowią jedną z ważniejszych pozycji budżetowych.

Rozwój sieci wodociągowej i kanalizacyjnej stanowi jeden z ważniejszych elementów poprawy warunków życia lokalnej społeczności.

Według danych GUS z 2023 roku 93,7% mieszkańców gminy korzysta z dostępu do sieci wodociągowej – zob. wykres 21. Uznać to należy za okoliczność poprawiającą jakość życia mieszkańców.

Odsetek mieszkańców mających dostęp do wodociągu jest jednak wyższy w gminie Czaplinek od średniej dla Polski (92,4%) ale niższy od średniej dla powiatu drawskiego (95,2%) i średniej wojewódzkiej (94,4%).

Wykres 20. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności wodociąg

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Infrastruktura techniczna, oprócz poprawy standardu życia mieszkańców, przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności obszaru gminy, jako miejsca zamieszkania i zapobiega odpływowi ludności. Zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty, takich jak zaopatrzenie w wodę oraz usuwanie i oczyszczanie ścieków komunalnych, należy do zadań własnych gmin. Inwestycje w zakresie budowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków są dużym

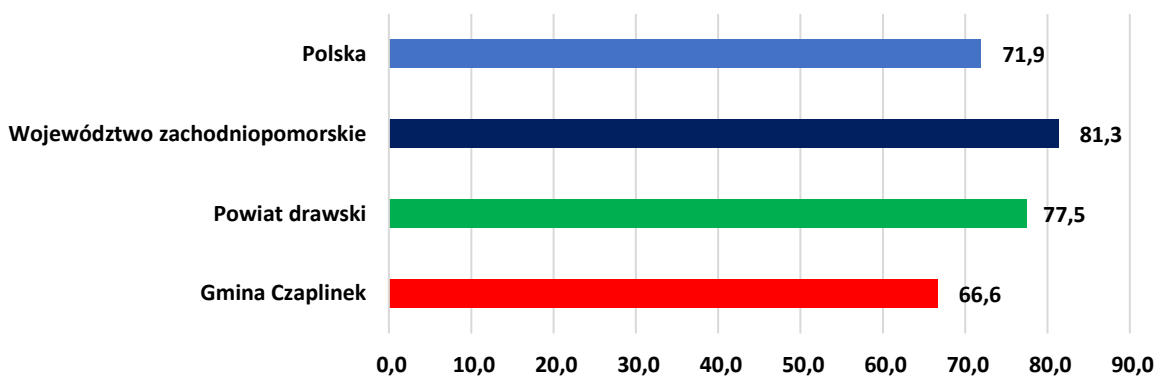
obciążeniem finansowym dla samorządów lokalnych. System zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Czaplinek kształtuje się następująco:

- Długość sieci wodociągowej w gminie – około 499,7 km;
- Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej – wodociąg - w % ogółu budynków mieszkalnych- 89,2%;

W porównaniu z pozostałymi jednostkami osadniczymi w powiecie, gmina Czaplinek charakteryzuje się niższym wskaźnikiem dostępu do sieci kanalizacyjnej. Odsetek korzystających z sieci kanalizacyjnej jest niższy od średniej dla powiatu, województwa.

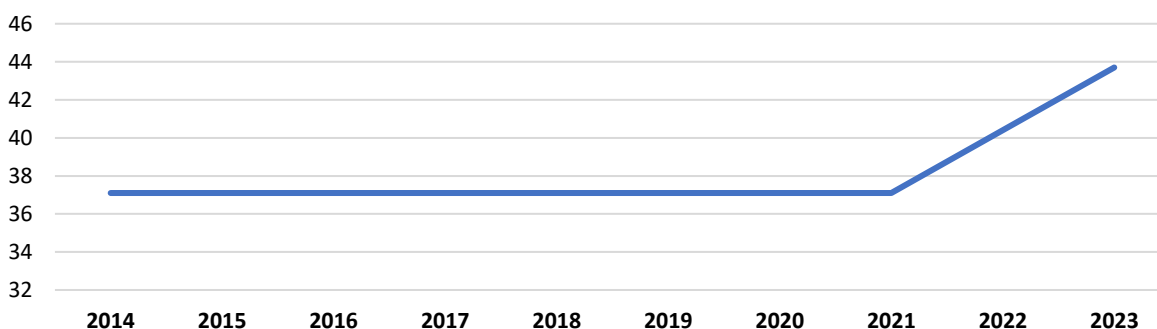
Wykres 21. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności - kanalizacja

Źródło:
opracowanie własne - na podstawie danych BDL GUS

W latach 2014-2021 wyraźnie widoczny jest wzrost długości sieci kanalizacyjnej w gminie.

Wykres 22. Długość sieci kanalizacyjnej w gminie [w km]

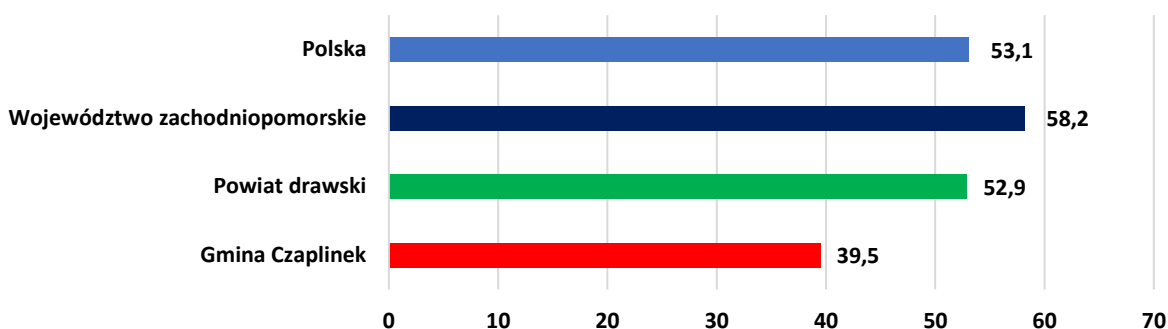

Źródło:
opracowanie własne - na podstawie danych BDL GUS

W analizowanym okresie w gminie realizowano inwestycje, które pozwoliły na zwiększenie usieciowienia kluczowych dla rozwoju lokalnej społeczności mediów.

Obecnie w gminie Czaplinek 39,5 % budynków mieszkalnych podłączonych jest do kanalizacji. Odsetek ten jest jednak znacznie niższy niż średnia dla powiatu, województwa i kraju.

Wykres 23. Budynki mieszkalne podłączone do infrastruktury technicznej - w % ogółu budynków mieszkalnych- kanalizacja

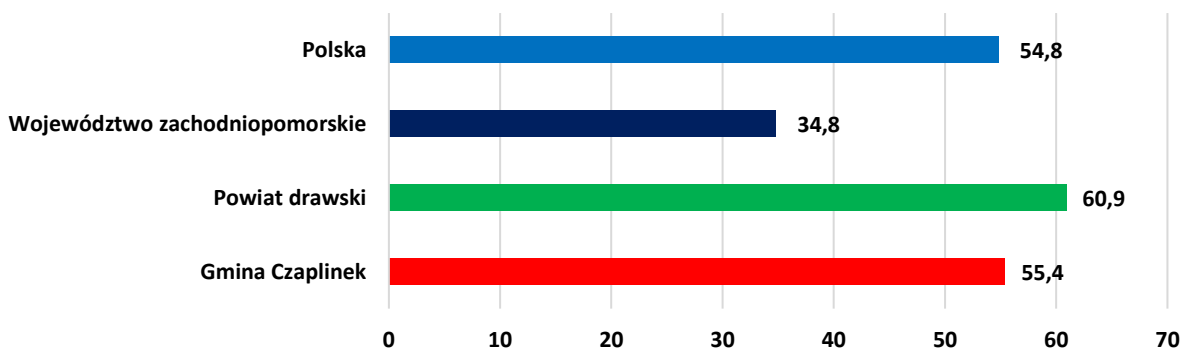

Źródło:
opracowanie własne - na podstawie danych BDL GUS

W badanym okresie zwiększyła się także ilość ścieków odprowadzanych kanalizacją z 267,1 dam³ w roku 2015⁴ do 366,7 dam³ w toku 2023.

Długość sieci gazowej na terenie gminy wynosi ogółem 35 240 m. Liczba przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieskalnych wynosi 403 sztuk (wobec 196 szt. w 2014 r.), a liczba gospodarstw domowych korzystających z gazu sieciowego wynosi 837 (wobec 692 w roku 2015).⁵

Wykres 24. Korzystający z instalacji w % ogółu ludności - gaz

Źródło:
opracowanie własne - na podstawie danych BDL GUS

⁴ Dane za rok 2014 nie są dostępne.

⁵ Za Bank Danych Lokalnych, stan na 2023 r.

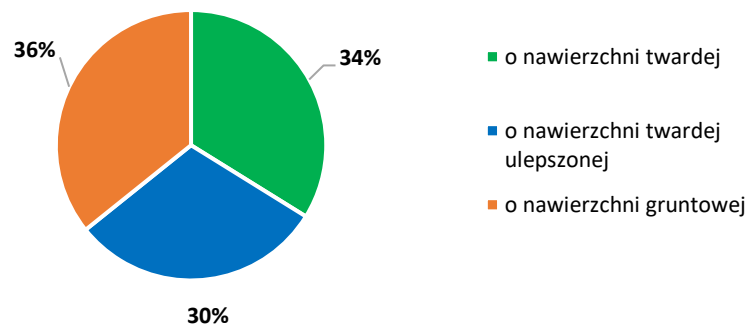

Obecnie 55,4% ludności gminy ma dostęp do sieci gazowej. Jest to wyraźnie wyższy odsetek niż średnia wojewódzka ale niższy niż średnia dla powiatu.

Wszystkie jednostki osadnicze w gminie mają dostęp do energii elektrycznej. Na terenie gminy istnieje rozbudowany układ sieci elektroenergetycznych. Nie stwierdzono problemów z dostarczaniem energii elektrycznej

Gmina charakteryzuje się dogodnymi połączeniami drogowymi z głównymi ośrodkami w Polsce i Europie. Analiza stanu infrastruktury drogowej w gminie Czaplinek wskazuje na potrzebę rozbudowy i remontów sieci dróg pomiędzy miejscowościami w gminie. Zwraca uwagę słabo rozwinięta sieć drogowa na terenie poszczególnych sołectw i duży udział dróg o nawierzchni gruntowej – zob. wykres 25.

Wykres 25. Struktura dróg gminnych w gminie Czaplinek według rodzaju nawierzchni

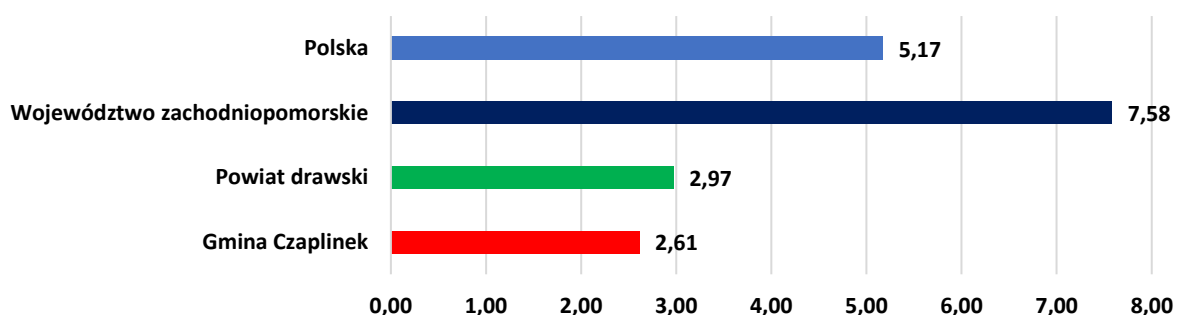

Źródło:
opracowanie własne - na podstawie danych BDL GUS

Ważnym elementem infrastruktury transportowej w gminie Czaplinek są drogi rowerowe. Ich funkcjonowanie, jakość i dostępność wpływają bezpośrednio na jakość życia mieszkańców poprzez poprawę bezpieczeństwa i stworzenie możliwości rozwoju ekologicznego transportu indywidualnego.

Drogi rowerowe są także ważnym elementem produktu turystycznego gminy, szczególnie w kontekście ich transgranicznego charakteru i mody na turystykę rowerową.

Wykres 26. Drogi dla rowerów na 10 tys. ludności [w km]

Źródło:
opracowanie własne - na podstawie danych BDL GUS

Analizując wartość wskaźnika dostępności dróg rowerowych w gminie rozumianego jako długość dróg rowerowych przypadających na 10 tys. mieszkańców należy zauważyć, iż w przypadku gminy Czaplinek jest on niższy od średniej wojewódzkiej i ogólnopolskiej.

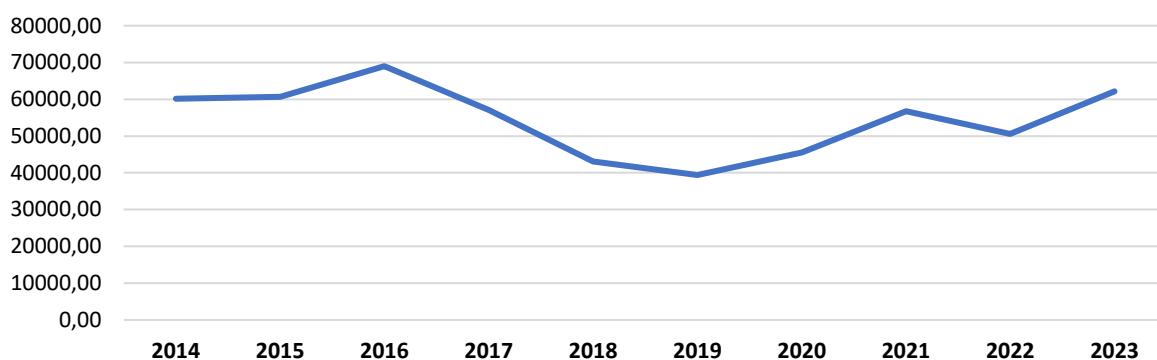
VI. Ochrona zdrowia, polityka społeczna

6.1. Ochrona zdrowia

Zmiany zewnętrzne, które nastąpiły w ostatniej dekadzie obserwowane w wymiarze ekonomicznym, społecznym i politycznym wpłynęły także na system ochrony zdrowia.

Dostęp do opieki zdrowotnej jest jednym z czynników wpływających na ocenę atrakcyjności danego miejsca, a także wpływa na poprawę jakości życia lokalnej społeczności.

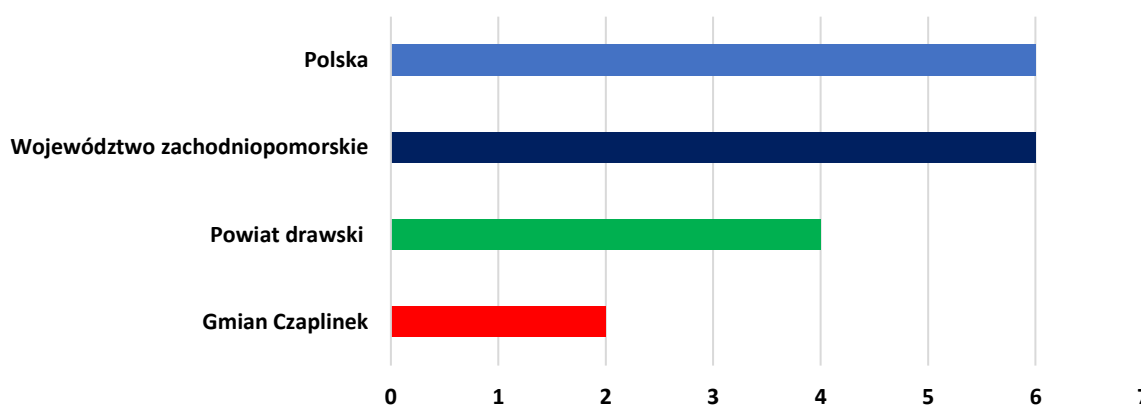
Wykres 27. Ambulatoryjna opieka zdrowotna - porady lekarskie ogółem

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W badanym okresie się liczba porad medycznych udzielanych mieszkańcom gminy była bardzo mocno zróżnicowana.

Wykres 28. Przychodnie na 10 tys. ludności

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

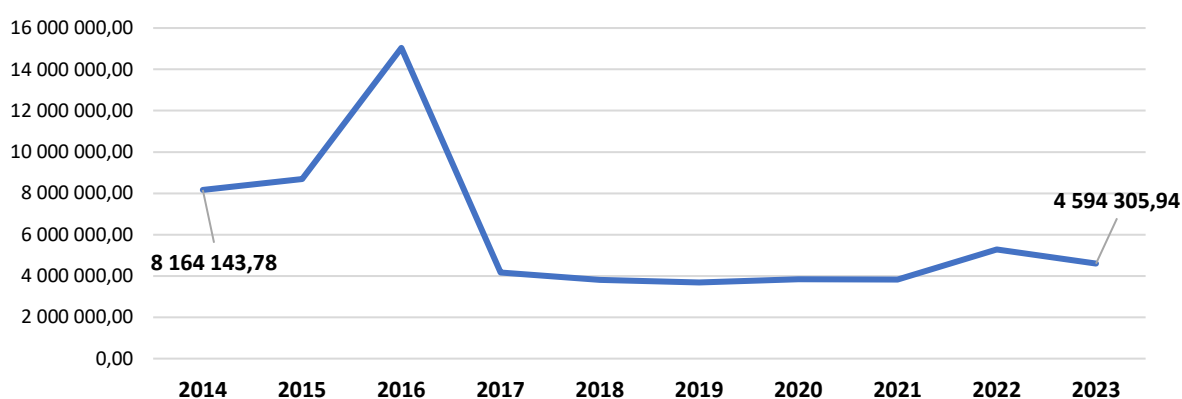
Pod względem liczby przychodni przypadających na 10 tys. mieszkańców gmina Czaplinek znajduje się w niekorzystnej sytuacji. Wartość tego wskaźnika w gminie jest niższa niż średnia dla województwa i kraju – zob. wykres 28.

6.2. Pomoc społeczna

Na terenie gminy zagadnieniami pomocy i opieki społecznej zajmuje się **Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**. Głównym zadaniem Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej, a w szczególności:

- prowadzenie postępowań, wydawanie decyzji i wypłata zasiłków stałych, okresowych, celowych oraz celowych specjalnych,
- kierowanie do domów pomocy społecznej, schronisk, noclegowni i opłacanie lub dofinansowanie do opłat za pobyt,
- kierowanie na posiłki i opłacanie ich kosztów,
- opłacanie składek emerytalnych, rentowych i zdrowotnych za osoby korzystające z pomocy i kwalifikowanie do ww. świadczeń,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych,
- sprawienie pogrzebu,
- świadczenie pracy socjalnej.

Wykres 29. Wydatki ogółem na pomoc społeczną [w zł]

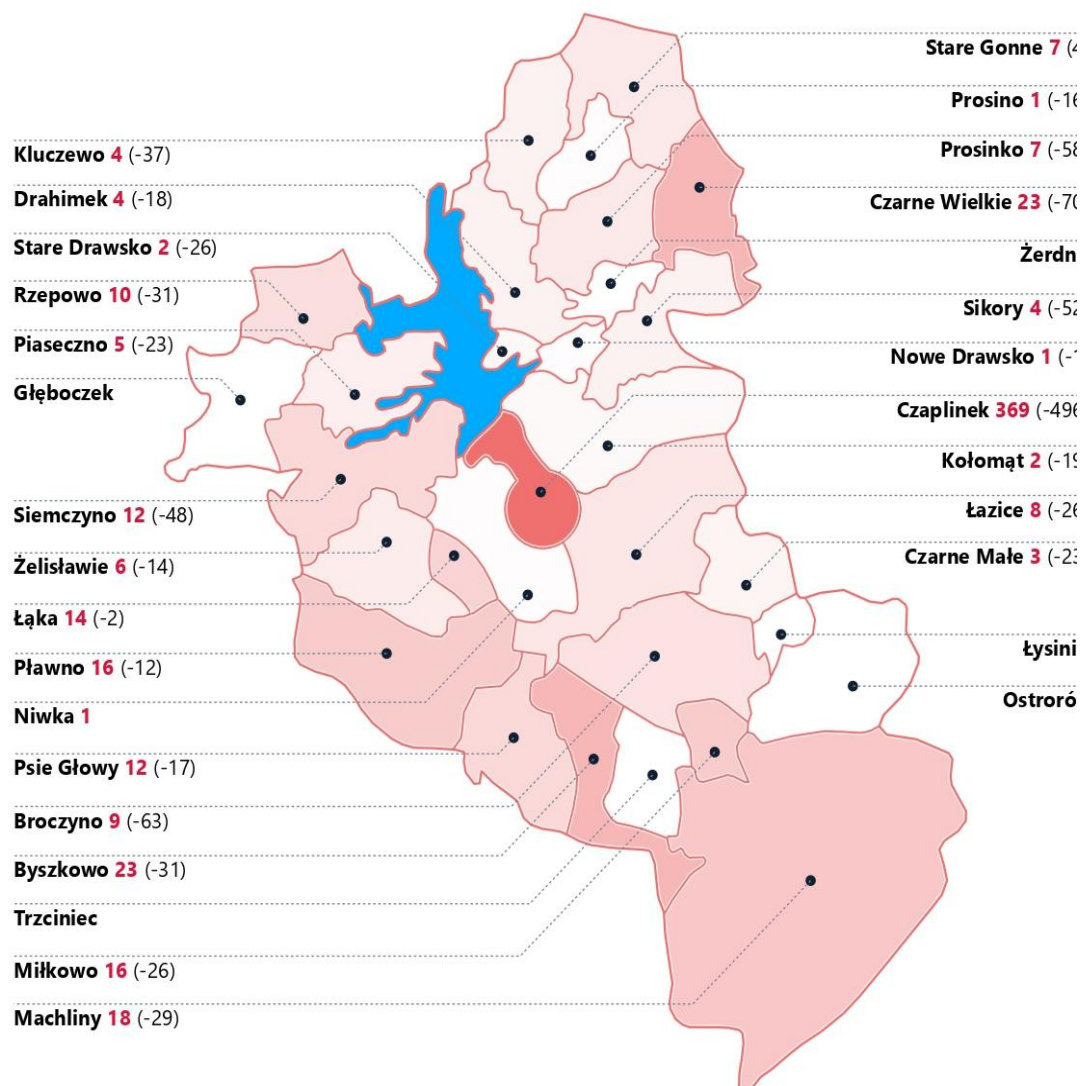

Źródło: opracowanie własne -na podstawie danych BDL GUS

W roku 2023 budżet Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej po dokonanych w trakcie roku zmianach, zrealizowany został na kwotę **4 594 305,94**. Na zadania zrealizowane przez OPS w roku 2023 wydatkowano:

- w rozdziale 85202 - Domy pomocy społecznej -332 440,26zł;
- w rozdziale 85214 - Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe - 514 319,23 zł;
- rozdziale 85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze - 52 504,74 zł;
- w rozdziale 85219 - Ośrodki pomocy społecznej - 1 856 171,55 zł

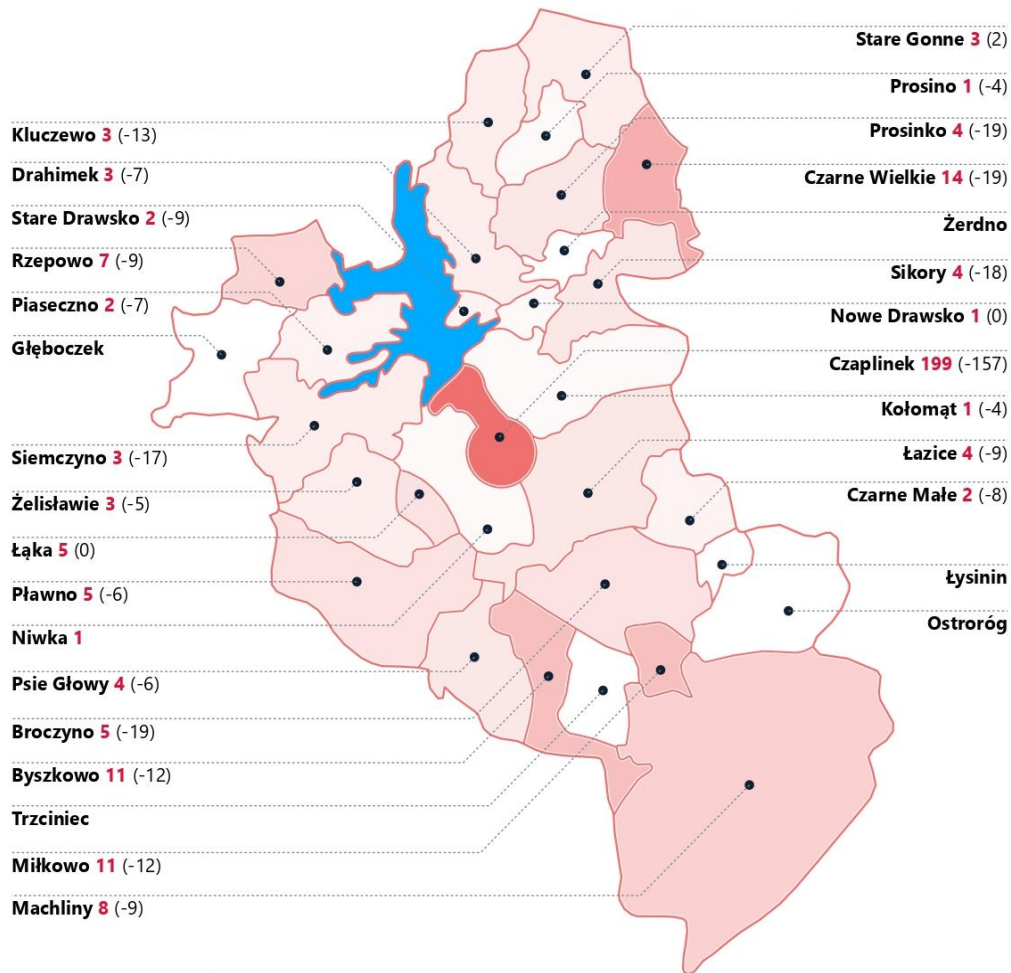
Rysunek 13. Liczba osób korzystających ze świadczeń socjalnych na 100 mieszkańców

Źródło:
opracowanie własne

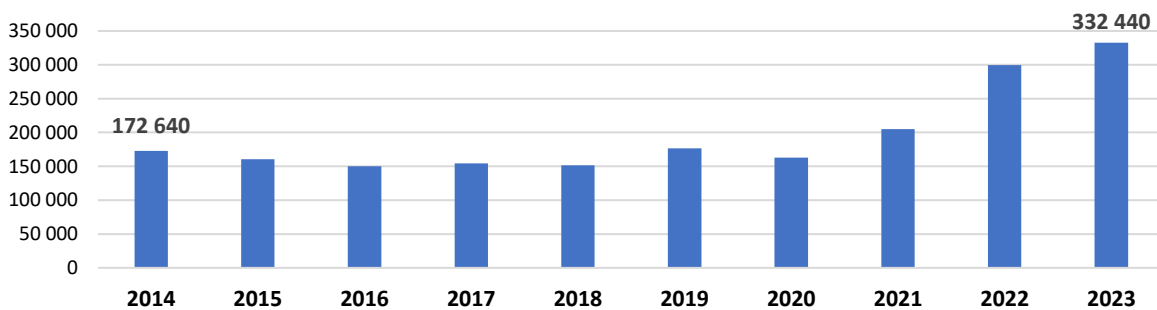
Według danych GUS w 2023 roku wydatki na pomoc społeczną w gminie Czaplinek a wyniosły 4 594 305,94 zł i były niższe niż w roku 2014, w którym wydatki z tego tytułu wyniosły 8 164 143,78 zł.

Rysunek 14. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń socjalnych na 100 mieszkańców

Źródło:
Opracowanie własne

Wykres 30. Wydatki budżetu gminy Czaplinek na domy pomocy społecznej [w zł]

Źródło:
opracowanie własne -na podstawie danych BDL GUS

Wyraźnie rosną wydatki budżetu gminy na domy pomocy społecznej – zob. wykres 30. W 2023 roku były one prawie dwukrotnie wyższe od wydatków na ten cel poniesionych w 2014 roku.

W roku 2023 ze świadczeń pomocy społecznej wg kryterium dochodowego skorzystały **310 rodzin**.

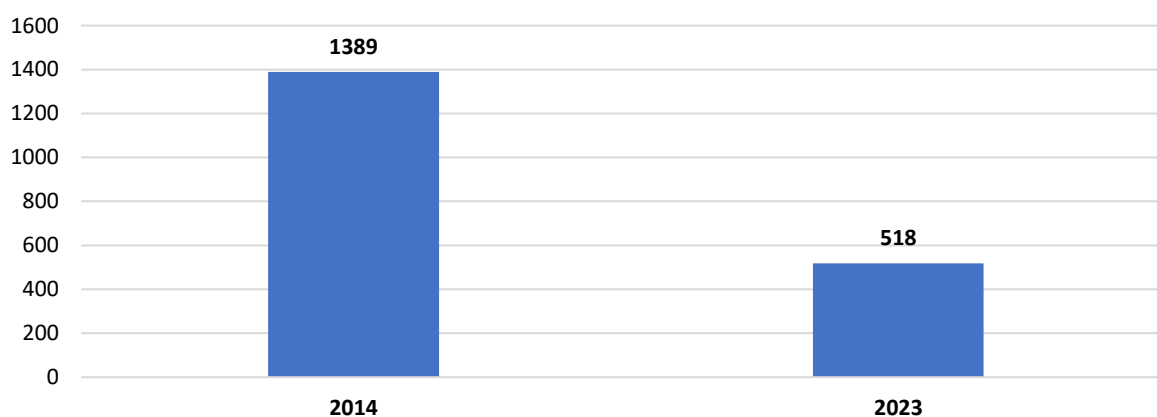
Tabela 1. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Czaplinek w latach 2019 – 2023

Rok	Liczba rodzin	w tym na wsi	Liczba osób w rodzinach	Średnia ilość osób w rodzinie
2019	417	178	902	2,16
2020	409	160	875	2,14
2021	367	138	767	2,09
2022	324	123	665	2,05
2023	310	106	584	1,88

Źródło: opracowanie na podstawie danych Urzędu Gminy w Czaplinku.

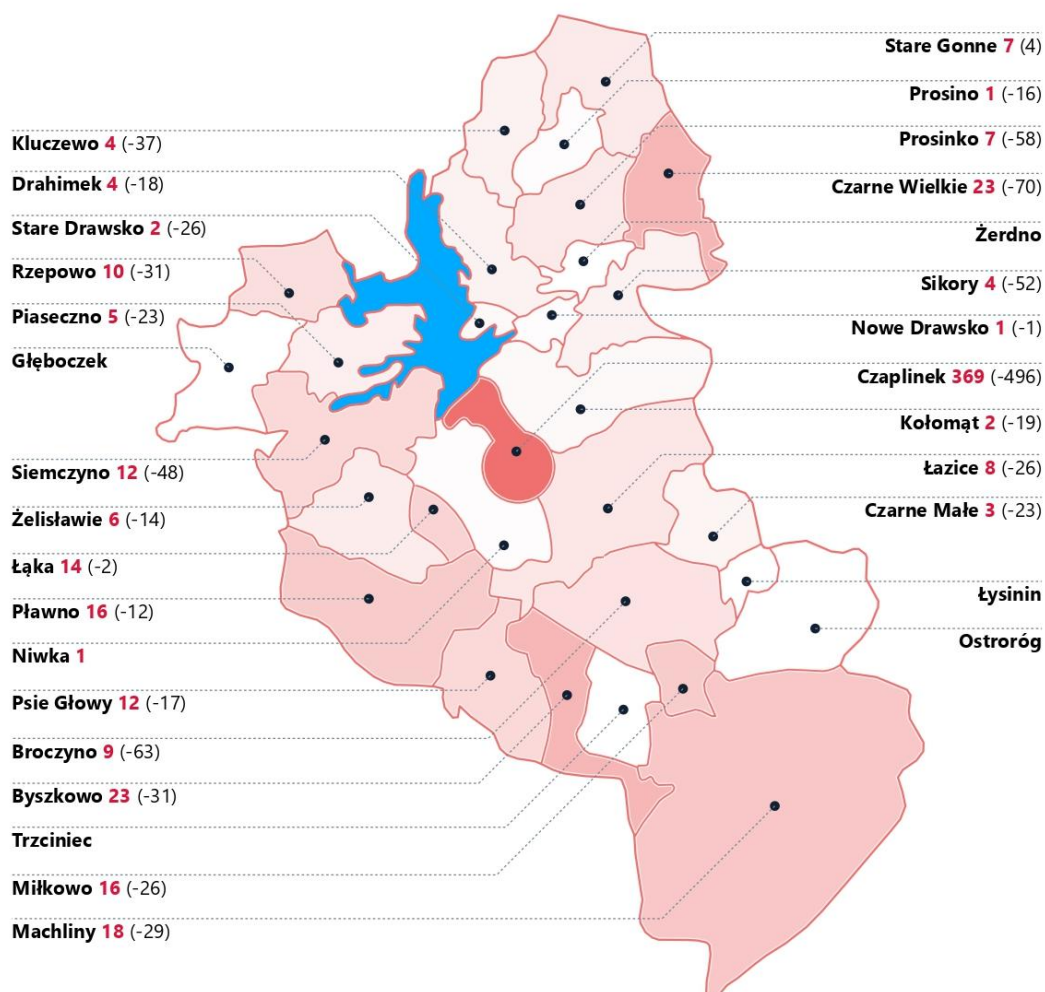
Działania realizowane w zakresie opieki społecznej w gminie są elementem szerszych projektów strategicznych realizowanych na terenie gminy. W wyniku ich realizacji w okresie objętym analizą spadła liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej udzielanej mieszkańcom gminy Czaplinek – zob. wykres 31.

Wykres 31. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne - na podstawie danych BDL GUS

Rysunek 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu ubóstwa

Źródło:
Opracowanie własne

Analiza danych Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wskazuje, że wśród głównych tytułów udzielania wsparcia mieszkańcom gminy wskazać należy ubóstwo, długotrwała ciężka choroba i bezrobocie – tabela 2.

Tabela 2. Główne powody trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin w 2023 r.:

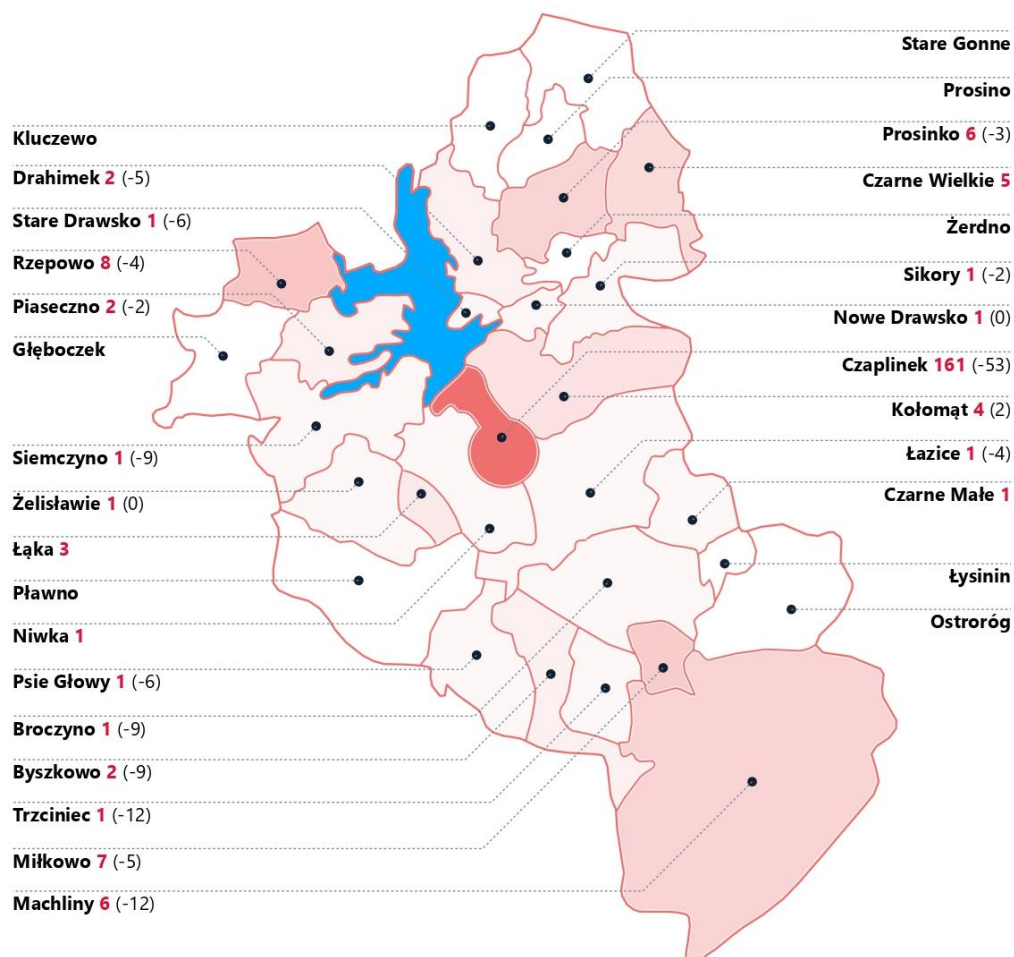
POWODY UDZIELONYCH ŚWIADCZEŃ	Liczba rodzin
ubóstwo	246
bezdomność	12
bezrobocie	161
potrzeba ochrony macierzyństwa	28

niepełnosprawność	108
długotrwała lub ciężka choroba	170
bezradność w sprawach opiek – wych. i prowadzenia gospodarstwa domowego	65
przemoc w rodzinie	11
alkoholizm	44
narkomania	12
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	19
zdarzenie losowe	2

Źródło:

Opracowanie własne -na podstawie MGOPS

Rysunek 16. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na długotrwałą chorobę

Źródło:

Opracowanie własne

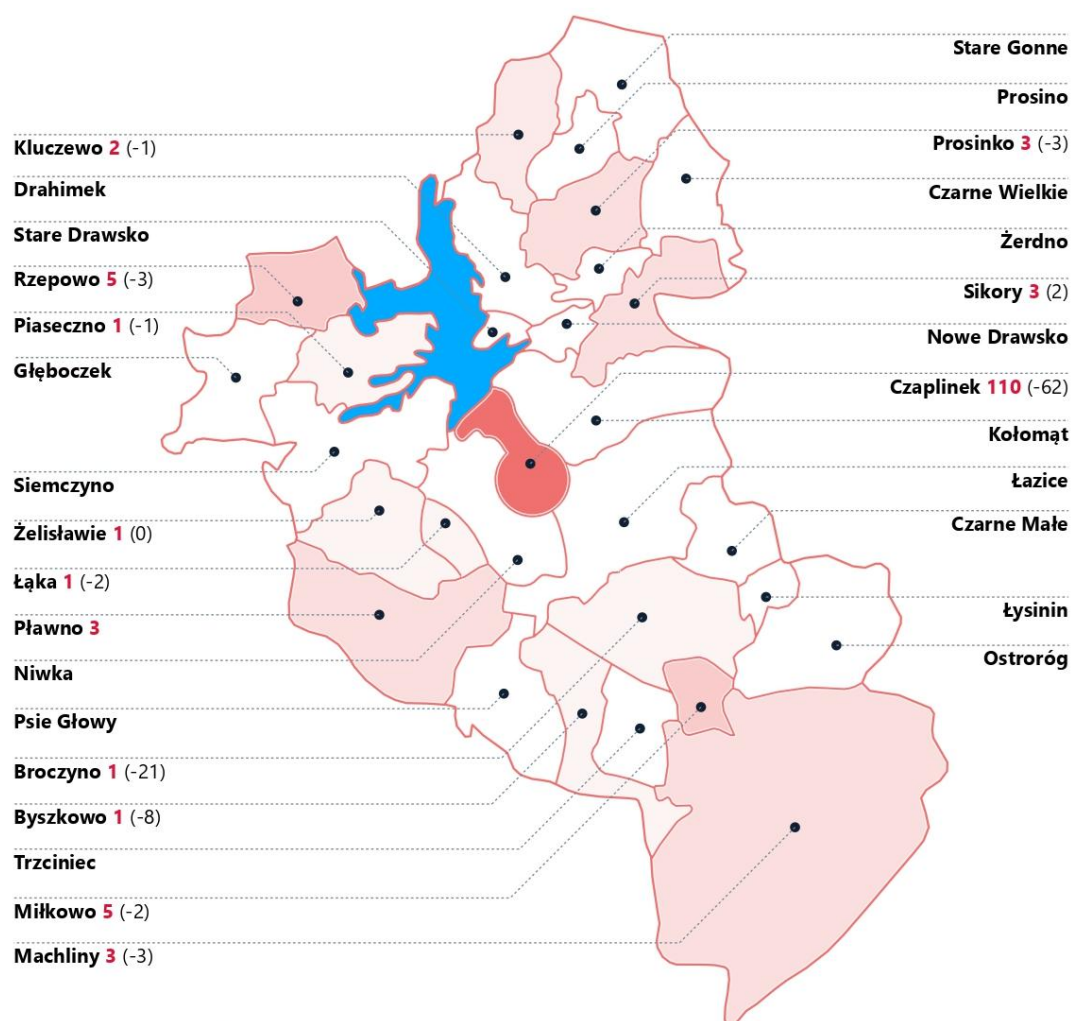
Źródło:

opracowanie własne

Pracownicy socjalni Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na bieżąco prowadzą monitoring sytuacji dzieci w rodzinach objętych pomocą społeczną. MGOPS współpracuje ze szkołami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Kuratorem Sądowym oraz innymi instytucjami. W przypadku stwierdzenia zagrożenia lub bardzo niepokojącej sytuacji w rodzinie – natychmiast o takiej okoliczności informowany jest Sąd Rodzinny.

Wsparciem objęte są także osoby niepełnosprawne mieszkające w gminie Czaplinek

Rysunek 17. Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców

Źródło:
Opracowanie własne

VII. Dziedzictwo kulturowe i środowisko naturalne

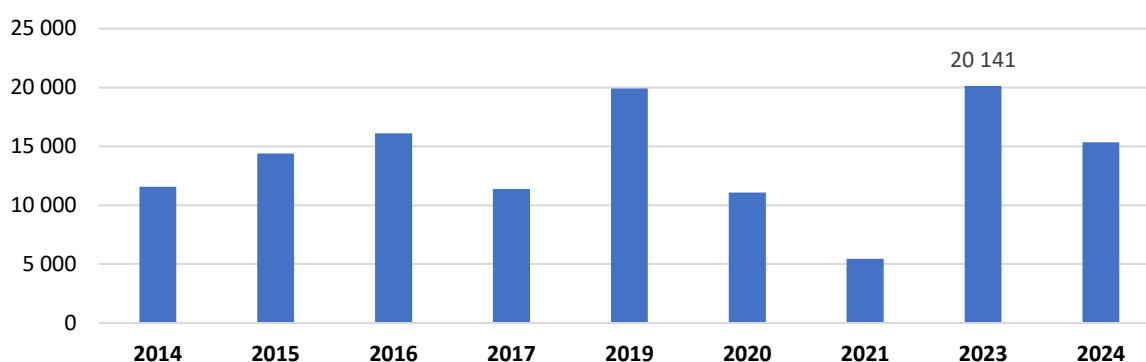
Bogactwo przyrodniczo- krajobrazowe, jakość środowiska naturalnego oraz dotychczasowe inwestycje w sferze infrastruktury turystycznej powodują, że gmina Czaplinek jest bardzo atrakcyjnym miejscem zamieszkania jak i wypoczynku

UWARUNKOWANIA KULTUROWE

Gmina Czaplinek ma bardzo bogatą historię osadnictwa na jej terenie. Prowadzone badania wskazują że o grody i wsie w rejonie jeziora Drawsko powstawały już w VII w. n.e. Intensywne osadnictwo rozwinęło się we wczesnym średniowieczu około IX – XII wieku. W okresie tym funkcjonowało na tym terenie co najmniej 7 grodzisk i 20 osad otwartych, zamieszkiwanych przez słowiańskie plemię Drawian.

Ziemia Czaplinecka została wyodrębniona z ziemi wafeckiej pod koniec XIII wieku, a następnie nadana przez księcia wielkopolskiego Przemysława II zakonowi Templariuszy, rycerzy potężnego Zakonu Świątyni Jerozolimskiej, którzy na swoją główną siedzibę obrali Czaplinek, gdzie obok istniejącej osady rybackiej, zbudowali Świątynny Gród „Tempelburg” (dawna nazwa Czaplinka), nadając mu następnie prawa miejskie. Bogata historia tych ziem sprawia że poza warunkami przyrodniczymi, są one szczególnie atrakcyjne pod względem możliwości rozwoju różnorodnych form turystyki. Znajduje to w odzwierciedlenie w danych dotyczących ruchu turystycznego w gminie. W rekordowym 2023 roku gminę odwiedziło ponad **20 tys.** turystów.

Wykres 32. Liczba turystów w gminie Czaplinek

Źródło: MiG Czaplinek

Do współczesnych czasów na terenie gminy przetrwały liczne obiekty o wartości historycznej, wpisane do rejestru zabytków:

- Kościół parafialny p.w. Trójcy Świętej w Czaplunku z pocz. XV w., przebudowany w 1725r. wraz z drewnianą dzwonnica z 1730r.;

- Kościół filialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Czaplunku z pierwszej poł. XIX w.;
- Średniowieczny układ urbanistyczny wokół rynku w Czaplunku,
- Ratusz z 1845r.;
- Ruiny zamku Drahim w Starym Drawsku z XIV. w.;
- Kościół filialny p.w. Wspomożenia wiernych z XVII w. w Piasecznie;
- Barokowy pałac wraz z parkiem przypałacowym w Siemczynie z pocz. XVIII w.;
- Kościół filialny Chrystusa Króla w Machlinach z 1675r.;
- Kościół filialny w Broczynie z 1798r.;
- Park krajobrazowy z I poł. XX w. w Broczynie;
- Chałupa ryglowa w Broczynie;
- Park krajobrazowy z XIX w. w Łazicach;
- Młyn wodny w Głębobczku z 1898 r. wraz z budynkiem mieszkalnym;
- Założenie pałacowe z parkiem krajobrazowym z końca XIX w. w Trzcincu.

Oprócz wymienionych obiektów na terenie gminy znajduje się kilka wiekowych budowli sakralnych, jak m.in. w Kluczewie, Czarnem Małym, Rzepowie, Sikorach, Starym Drawsku, jak również założeń folwarcznych, związanych z losami rodów Goltzów i Wedłów. Wiele wsi posiada także cenne z urbanistycznego punktu widzenia układy przestrzenne⁶.

Z punktu widzenia możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego gminy ważnym jej atutem są pielęgnowane i podtrzymywane tradycje związane z bogatą historią regionu. Wśród nich należy wymienić:

- Zamek Drahim – festyny rycerskie, średniowieczne jarmarki wiejskie, wystawy historyczne, w ramach cyklu imprez promujących zamek oraz historię okolic p.n. „Lato z Historią”;
- Miody Drahimskie – markowy zarejestrowany produkt regionalny;
- Osada Garncarska w Sikorach – osada ceramiczna z wielowiekową tradycją;
- „Żeliszawski Zapiecek” – miejsce, gdzie kultywowana jest tradycja lokalnych wypieków – chleb na chrzanowym liściu, szczodraki (wypieki z domieszką ziół), jak również prowadzone warsztaty wikliniarskie, tkackie, ceramiczne dla mieszkańców i turystów,
- Sławogród – osada wczesnośredniowieczna, gdzie można obserwować i zasmakować życia codziennego Słowian; organizowana jest tutaj od trzech lat impreza plenerowa „Oblężenie Sławogrodu”,
- Izba Muzealna – wystawa eksponatów (głównie przedmiotów z życia codziennego) z terenu gminy, w Izbie organizowane są także wystawy prac

⁶ za: Strategia Promocji i Rozwoju Miasta i Gminy Czaplinek na lata 2009-2015

- lokalnych artystów oraz oprowadzane wycieczki głównie ze szkół.

W dniach 1-3 sierpnia 2024 r. odbył się w gminie Czaplinek największy w Europie letni festiwal Pol'and'Rock Festival. Organizatorem Festiwalu była Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy. Od 31 lipca br. do 3 sierpnia w strefie Akademia Sztuk Przepięknych na Pol'and'Rock Gmina Czaplinek promowała się organizując warsztaty dla uczestników festiwalu. Zważywszy na fakt, że ostrożne szacunki mówią, że na dawnym lotnisku w Broczynie koło Czaplinka i w okolicy przez te dni przewinęło się kilkaset tysięcy osób⁷ jest to niezwykle ważna z punktu widzenia promocji gminy i jej rozwoju impreza.

Rysunek 18. Plakat promujący Pol'and'Rock Festival

Źródło:

Materiały udostępnione przez gminę Czaplinek

ŚRODOWISKO NATURALNE

Jak już wspomniano gmina Czaplinek położona jest na pojezierzach Drawskim i Szczecińskim oraz Równinie Wałeckiej. Charakterystycznym elementem krajobrazu są jeziora: w północnej części gminy wąskie i długie z wystrzępioną linią brzegową; w południowej- mniej liczne, płytsze i o bardziej regularnym kształcie. Największą atrakcją turystyczną stanowi jezioro Drawsko, drugie co do głębokości jezioro w kraju (83m), z licznymi zatokami, półwyspami oraz wyspami, wśród których jest Wyspa Bielawa- piąta co do wielkości wyspa śródlądowa w Polsce.

Oprócz mnogości wód powierzchniowych cechą szczególną gminy jest również jej duża lesistość, która przekracza 40% ogólnej powierzchni. Północną część gminy porastają lasy

bukowe i mieszane, szczególnie atrakcyjne jesienią. W południowej części gminy rosną bory sosnowe lub mieszane z przewagą sosny. W runie licznie występuje czarna jagoda, jesienią grzyby.

Na terenie gminy wytyczone i oznakowane są liczne szlaki: piesze, rowerowe, przyrodnicze, kajakowe i konne, o łącznej długości przekraczającej 200 km. Wszystkie prowadzą przez najciekawsze fragmenty okolic Czaplinka, umożliwiając poznanie historii geologicznej ziemi czaplineckiej oraz świat flory i fauny.

Wody

Gmina jest jedną z najbogatszych pod względem liczby jezior w województwie zachodniopomorskim. Wg Studium gminy Czaplinek (2001) w gminie leży, w całości lub w części, 9 jezior liczących ponad 100 ha. Część jezior jest wykorzystywana jako kąpieliska. Takimi jeziorami są: Drawsko, Machliny Małe, Kaleńsko, Głębobczek.

Oczywiście największą atrakcją gminy jest wspomniane jezioro Drawskie, położone między Czaplinkiem na wschodzie, Siemczynem na zachodzie i Kluczewem na północy. Swój niecodzienny kształt, stanowiący o niezwykłej atrakcyjności, a przypominający nieregularną gwiazdę zawdzięcza lodowcowi, którego dziwne ułożenie spowodowało skrzyżowanie kilku rynien spływających wód właśnie w miejscu dzisiejszego jeziora Drawsko.

Innymi ważnymi atutami są liczne wyspy, urozmaicone brzegi, od płaskich piaszczystych lub bagnistych do ostrych klifów wysokich na kilkanaście metrów, czyste wody i niecodzienny, szmaragdowy kolor wód przypominający morze.

Wszystko to stanowi, że jezioro Drawsko jest jednym z najbardziej atrakcyjnych turystycznie jezior w Polsce, a dzięki niezbyt dużemu ruchowi turystycznemu, dla wielu osób o wiele miłsze od zatłoczonych jezior mazurskich. W odmętach jeziora, na niezwykle urozmaiconym dnie, pełnym płyczn i wielkich głębin żyje reliktowy krab. Dno zbiornika zasadniczo jest piaszczyste, liczne są głazy i kamienie, czasami wystające ponad wodę, czasami skryte tuż pod powierzchnią wody. Jezioro Drawsko ma powierzchnię 1 871 ha, jego rozpiętość północ-południe wynosi 11 km, wschód-zachód 7 km, a długość linii brzegowej wynosi 75 km.

Na jeziorze wyodrębnia się 14 zatok:

- *Zatoka Chmielewska (Magistracka)*, w południowej części jeziora, niewielka zatoka, zarastająca trzcinami, bardzo dobre tereny wędkarskie.
- *Zatoka Henrykowska (Siemczyńska)*, w zachodniej części jeziora, wąska, długa zatoka, przypominająca fiord. Przy wsi Siemczyno pomost, dostępny także dla większych jednostek, obok niego niestrzeżone kąpielisko.
- *Zatoka Kwiatkowska* w zachodniej części jeziora, dostępna mimo małej szerokości, przy zachodnim krańcu OW Wajk z kąpieliskiem i dużą przystanią.

- *Zatoka Rękawicka w zachodniej części jeziora, niewielka zatoka, o charakterystycznym kształcie przypominającym pięść w rękawicy, na północnym brzegu dogodne miejsca do cumowania.*
- *Zatoka Harcerska mała zatoka o brzegach piaszczystych, rzadko odwiedzana, spokojna, miejsca dogodne do cumowania przy półwyspie Gardno, leżącym na północ od zatoki.*
- *Zatoka Rzepowska, w zachodniej części jeziora, niedaleko wsi Rzepowo, z zatoki wypływa Drawa, sam wypływ jest ukryty w trzcinach (licznie rosnących w tej zatoce).*
- *Zatoka Owcza (Uraz), w północnej części jeziora, oba brzegi są wysokie, klifowe, brak dogodnych miejsc do cumowania.*
- *Zatoka Kluczewska (Północna), w północnej części jeziora, wąska i przypomina norweski fiord, długość 3 km; po wejściu do zatoki po prawej stronie dogodne miejsce do cumowania pomost, we wsi Uraz baza harcerska, możliwość zwodowania jachtu, dogodne kąpieliska w Urazie i obok miejscowości Kluczewo na krańcu zatoki.*
- *Zatoka Cicha (Spokojna), we wschodniej części jeziora, w pobliżu Drahimka, osłonięta od wiatrów wysepką, zarośnięta trzcinami.*
- *Zatoka Drahimska, w pobliżu Starego Drawska, piękne piaszczyste brzegi, liczne pomosty i miejsca do cumowania, wspaniałe kąpieliska, dobre warunki do wodowania jachtów.*
- *Zatoka Ptasia, we wschodniej części jeziora, w pobliżu Nowego Drawska, zarastają trzciną, wspaniały teren wędkarski.*
- *Zatoka Pięciu Pomostów, w południowej części jeziora.*
- *Zatoka Plaża w południowej części jeziora, przy kąpielisku miejskim.*
- *Zatoka Basen - najbardziej na południe wysunięta część jeziora, powstała w wyniku zapadnięcia się kredowych pieczar pod koniec XVIII wieku, głęboka na 24 metry, bardzo dobre warunki do cumowania i wodowania w bazie żeglarskiej OSW.*

Na jeziorze znajduje się 12 wysp. Największą jest Bielawa, piąta w kraju pod względem wielkości wyspa jeziorna. Dwie niewielkie wysepki Lelum i Polelum w zatoce Henrykowskiej, cztery zarośnięte trzcinami i wilgotne: Mokra, Śródkowa, Zachodnia i Bagienna w zatoce Rzepowskiej, dwie: Wielka Bielawa i Malutka Samotna w części środkowej jeziora. Dzika (Bobrowa) leży przy wejściu do zatoki Cichej, trzy ostatnie to znajdujące się w zatoce Ptasiej: Żurawia, Czapla i Kacza.

Gleby

Występują tu głównie gleby brunatne, bielicowe i pseudobielicowe. Są to gleby utworzone na piaskach i glinie zwałowej moren czołowych i występują pomiędzy jeziorami Siecino i Drawskim oraz na północ od Kluczewa. Są to gleby wysokich klas bonitacyjnych, sprzyjające rozwojowi działalności rolniczej.

Złóża

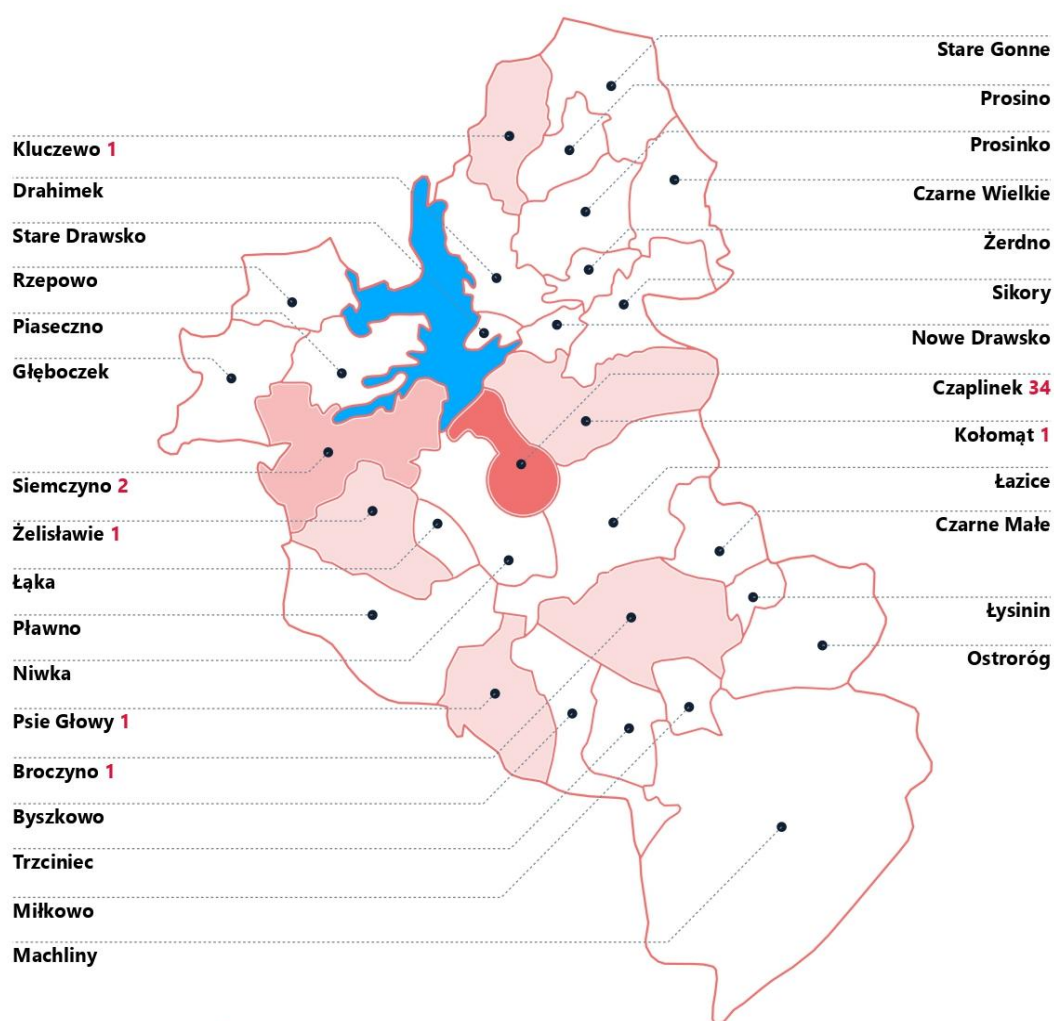
Na terenie gminy Czaplinek występują udokumentowane złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej

VIII. Kapitał społeczny

Współpraca z organizacjami pozarządowymi jest ważnym elementem polityki umacniania demokracji lokalnej w gminie Czaplinek.

Podstawowym narzędziem wspierania tej współpracy jest corocznie uchwalany „Program współpracy gminy Czaplinek z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego”.

Rysunek 19. Liczba organizacji pozarządowych (NGO) na 1 tys. Mieszkańców

Źródło:
Opracowanie własne

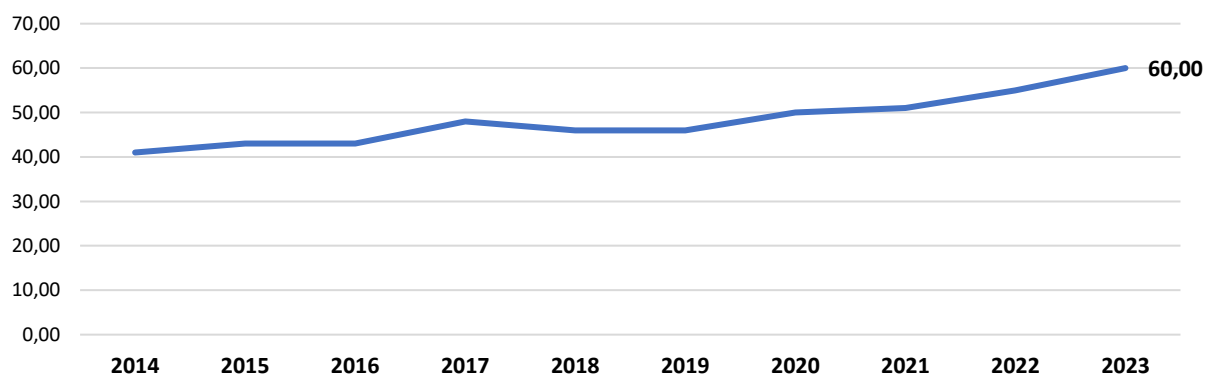
Program określa w rocznej perspektywie cele, przedmiot, zasady i formy współpracy oraz priorytetowe zadania publiczne realizowane przez gminę we współpracy z organizacjami poza rządowymi oraz podmiotami pożytku publicznego.

Głównym celem wieloletniego programu jest:

- poprawa jakości życia poprzez pełniejsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców gminy;
- integracja podmiotów realizujących zadania publiczne;
- wspieranie działań na rzecz aktywności obywatelskiej i samoorganizacji społeczności w regionie;
- wzmocnienie potencjału organizacji samorządowych;
- prezentacja dorobku organizacji i promocja ich osiągnięć.

Za jeden z mierników poziomu rozwoju kapitału społecznego danej zbiorowości uznaje się wskaźnik obrazujący **ilość organizacji pozarządowych przypadających na 1000 mieszkańców**.

Wykres 33. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców w gminie Czaplinek

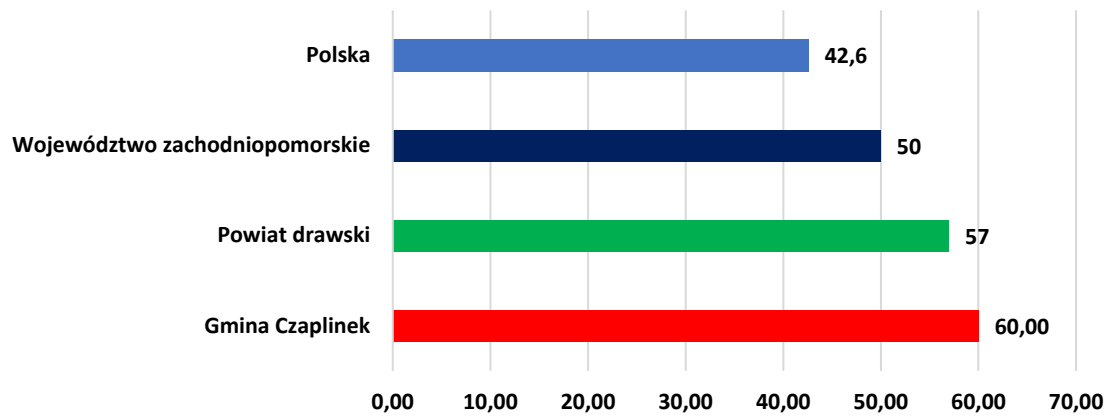
Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Działalność organizacji zaliczanych do III sektora, na czele z fundacjami i stowarzyszeniami, również może być uznawana za częściowy wskaźnik poziomu rozwoju kapitału społecznego na terenie danej jednostki.

Zważywszy jednak na efekty działań podejmowanych w ramach współpracy gminy z podmiotami zewnętrznymi uznać należy ten obszar działalności samorządu za dobrze funkcjonujący. Efektem tego jest niewątpliwie zauważalny wzrost liczby tego typu podmiotów funkcjonujących w gminie.

W przypadku gminy Czaplinek wartość tego wskaźnika jest wyższa niż średnia dla powiatu, województwa i kraju, co uznać należy za niepokojący wskaźnik niższej aktywności mieszkańców gminy – zob. wykres 34.

Wykres 34. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

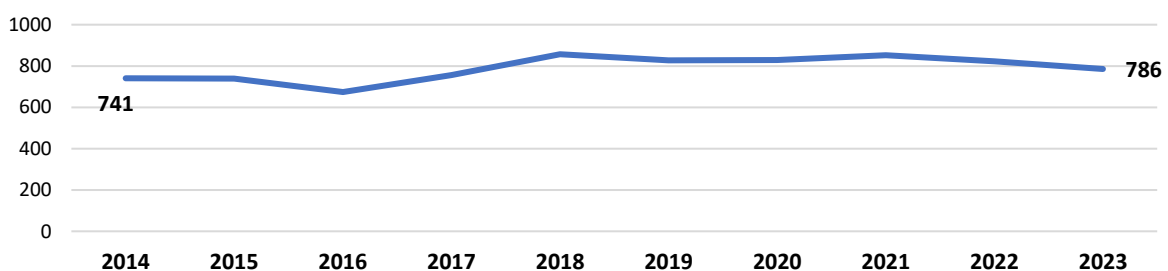

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Przeprowadzone obserwacje wskazują, że podejmowane w gminie Czaplinek działania dążą do osiągnięcia jak najwyższej wartości kapitału ludzkiego (uwzględniając jego jakość), co powinno przekładać się na wyższy wzrost gospodarczy gminy. Z drugiej strony należy jednocześnie dbać o równomierny wzrost kapitału ludzkiego, co powinno skutkować równomiernym wzrostem gospodarczym i niwelowaniem nierówności społecznych.

Ważnym ogniwem w tworzeniu nowej jakości kapitału ludzkiego są placówki oświatowe. Zadania oświatowe, realizowane obowiązkowo przez jednostki samorządu terytorialnego są przedmiotem szerokiego zainteresowania społecznego. Rodzice, nauczyciele, uczniowie, nadzór pedagogiczny, pracodawcy, oczekują od samorządu, że stworzy odpowiednie warunki do funkcjonowania wysokiej jakości systemu edukacji.

Wykres 35. Liczba uczniów w szkołach podstawowych w gminie Czaplinek

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wiąże się to z zapewnieniem odpowiednich nakładów finansowych m.in. na modernizację bazy, prowadzenie zajęć dodatkowych, realizację projektów, doskonalenie zawodowe nauczycieli, a także stworzeniem systemu efektywnego zarządzania całym systemem.

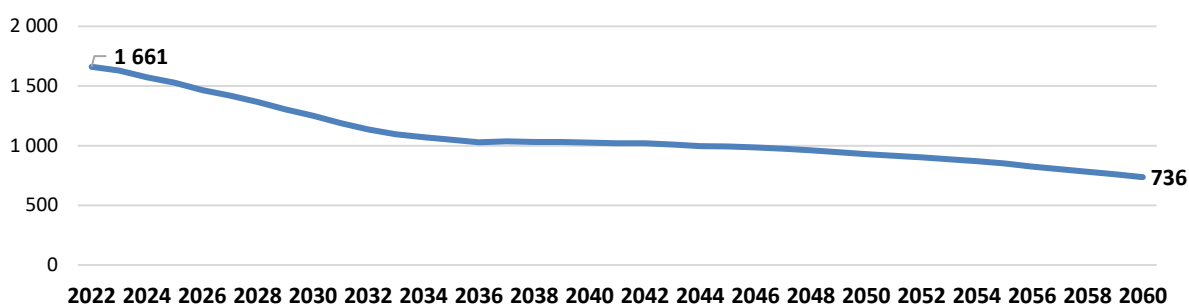
W efekcie udział finansowy zadań oświatowych w budżecie organów prowadzących jest wysoki i stanowi jedną z pierwszych pozycji na liście wydatków. Koniecznością staje się więc dbanie

o efektywne wykorzystanie środków budżetowych przeznaczonych na oświatę i osiągnięcie wysokiej jakości kształcenia.

W porównaniu z rokiem 2014, liczba uczniów w szkołach prowadzonych przez gminę Czaplinek wzrosła i wyniosła w 2023 roku 786 osób (względem 741 w 2014 roku).

Jednakże dane dotyczące prognoz ludnościowych wskazują, że do roku 2060 w gminie Czaplinek będzie utrzymywać się trend zniżkowy w zakresie ilości osób w wieku 0-14 lat. Oznacza to, że sytuacja w zakresie funkcjonowania oświaty w gminie w kolejnych latach musi być monitorowana.

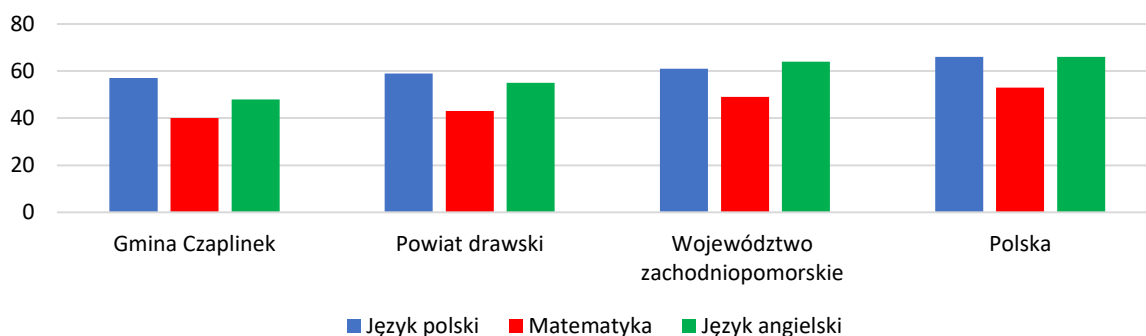
Wykres 36. Liczba ludności w wieku 0-14 lat w gminie Czaplinek

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Rosnące oczekiwania społeczne stawiają przed gminą nowe wyzwania związane z zapewnieniem mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości edukacji. Dobrze zarządzane placówki oświatowe są ważnym ogniwem w procesie budowania społeczeństwa obywatelskiego, kultywowania lokalnych tradycji, propagowania postaw utylitarnych i patriotycznych.

Wykres 37. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku 2023

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych CKE

Ocena jakości edukacji w podległych samorządowi w Czaplunku szkołach wskazuje na potrzebę podjęcia działań diagnostycznych.

IX. Stan finansów samorządowych

9.1. Wstęp

Rozwój jednostek samorządowych w znacznym stopniu zależy od ich sytuacji finansowej. Posiadane zasoby finansowe stanowią fundament funkcjonowania gminy oraz warunkują realizację wszelakich zadań, w tym o charakterze inwestycyjnym.

Podstawowym instrumentem zarządzania finansami każdej gminy jest jej budżet. Dzięki niemu możliwe jest zarządzanie rozwojem społeczno-gospodarczym gminy w ujęciu bieżącym, jak i kształtowanie jego przyszłego stanu. Budżet jest narzędziem pozwalającym zaplanować w ujęciu rocznym, jak rozdysonować dostępne środki finansowe. Podstawowymi kategoriami budżetu, jako planu finansowego jednostki samorządu terytorialnego, są przychody i rozchody. Określa on także ramy finansowe funkcjonowania istotnych dla rozwoju każdej gminy zakładów budżetowych, instytucji gospodarki budżetowej, jednostek budżetowych i środków specjalnych oraz funduszy celowych jednostek samorządu terytorialnego. Prawidłowo prowadzona polityka finansowa pozwala na aktywne gospodarowanie zasobami lokalnymi i tworzenie warunków dla intensyfikacji rozwoju lokalnego. Dzięki sterowaniu wydatkami i dochodami jednostki samorządowej, możliwe jest m.in. wspieranie aktywności lokalnej społeczności, rozwój infrastruktury, podnoszenie jakości życia mieszkańców.

9.2. Dochody budżetu

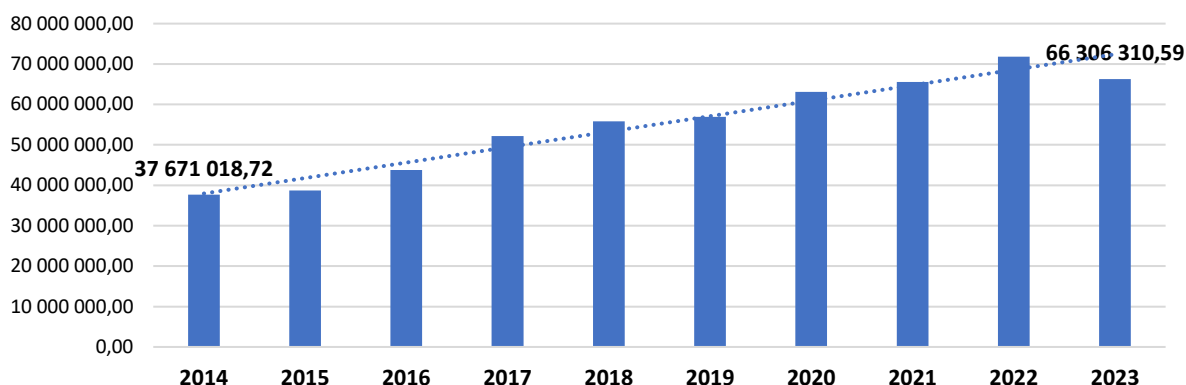
Finansowanie rozwoju lokalnego oparte na budżecie jednostki samorządu terytorialnego jest uwarunkowane prowadzeniem samodzielnej gospodarki finansowej, która z kolei uzależniona jest od posiadania stałych źródeł dochodów. Możliwość zaspokajania potrzeb indywidualnych i zbiorowych uzależniona jest od wielkości środków finansowych, stanowiących dochody gminy. Dochody, jakimi dysponują JST, stanowią więc gwarancje realizacji ich zadań i kompetencji.

Poziom i struktura dochodów wpływają na tempo rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek samorządowych, warunkując przy tym ich aktywność inwestycyjną, a tym samym stają się miarą rozwoju lokalnego.

Analizując sytuację finansową gminy Czaplinek w latach 2014-2023, należy zwrócić uwagę na fakt zwiększających się wpływów budżetowych.

Wykres 38. Dochody budżetu gminy Czaplinek [w zł]

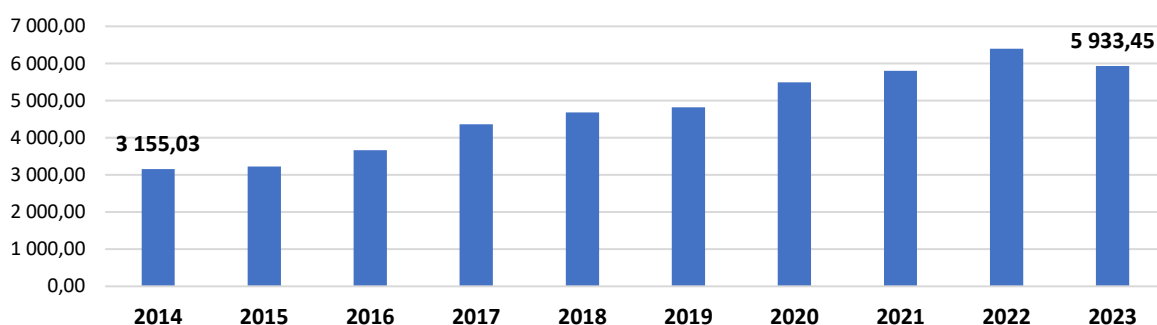
Źródło:
opracowanie własne - na podstawie danych BDL GUS

W analizowanym okresie dochody gminy wzrosły ponad trzykrotnie. Zwiększyły się one z 36,7 mln zł w 2014 roku, do 66,3 mln zł w roku 2023 – zob. wykres 38.

Wzrostowi dochodów w gminie towarzyszył wzrost dochodów gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W roku 2014 wskaźnik ten osiągnął wartość 3 155,03 zł, a w 2023 roku już 5 933,45 zł.

Wykres 39. Dochody gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca [w zł]

Źródło:
opracowanie własne - na podstawie danych BDL GUS

Wzrost dochodów w ujęciu ogólnym jest okolicznością, którą uznać należy za korzystną. Zwrócić jednak należy uwagę, że zawierają się w nich wszystkie transfery związane z realizacją zadań zleconych samorządom terytorialnym przez inne organy państwa.

Dlatego istotnym wskaźnikiem obrazującym sytuację gospodarczą w gminie jest wielkość dochodów własnych. Zgodnie z Konstytucją RP, dochody własne gminy obejmują wszelkie dochody jednostek samorządu terytorialnego z wyjątkiem subwencji ogólnych i dotacji

celowych. Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego dzieli dochody gminy na grupy. Pierwszą z nich są wpływy z ustalonych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw podatków.

Zalicza się do niej następujące podatki:

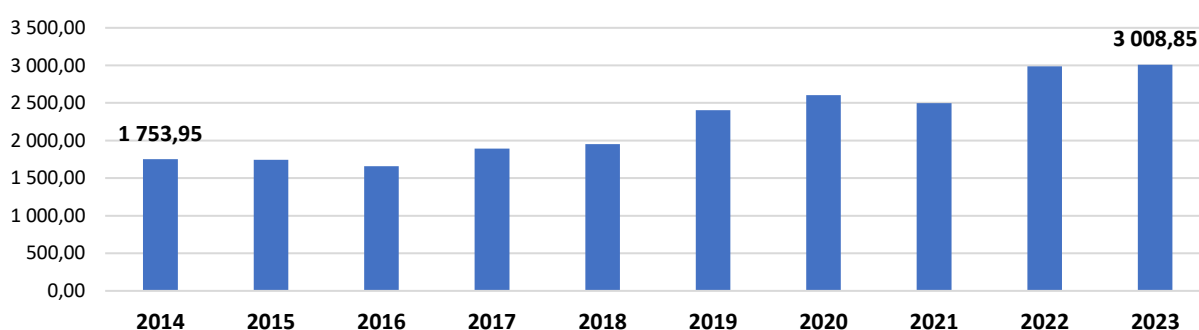
- Podatek od nieruchomości;
- Podatek rolny;
- Podatek leśny;
- Podatek od środków transportowych;
- Opodatkowanie w formie karty podatkowej;
- Podatek od spadków i darowizn;
- Podatek od czynności cywilnoprawnych.

Drugą grupę dochodów własnych gminy stanowią wpływy z opłat.

Ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego szereguje wpływy z opłat jako:

- Wpływy z opłaty skarbowej;
- Wpływy z opłaty targowej;
- Wpływy z opłaty miejscowej, uzdrowskiej i od posiadania psów;
- Wpływy z opłaty eksploatacyjnej;
- Z innych opłat stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów.

Wykres 40. Dochody własne gminy Czaplinek w przeliczeniu na jednego mieszkańca [w zł]

Źródło:

opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Przeprowadzona analiza wykazała, że w ostatniej dekadzie dochody własne gminy Czaplinek w przeliczeniu na jednego mieszkańca sukcesywnie wzrastały.

Wysokość dochodów własnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca klasyfikuje gminę Czaplinek wyżej od średniej w grupie gmin porównawczych zob. wykres 41.

Wykres 41. Dochody własne gminy Czaplinek w przeliczeniu na jednego mieszkańca średnia 3 letnia [w zł]

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

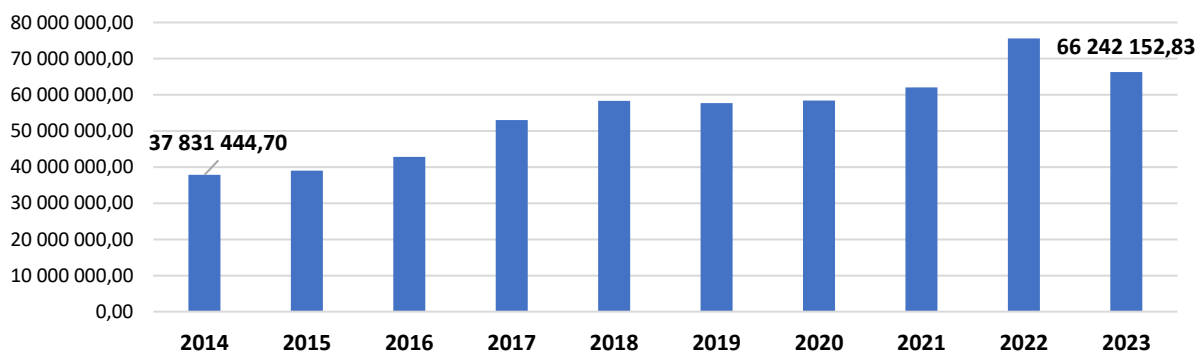
Oznacza to, że gmina Czaplinek znajduje się w mniej korzystniejszej sytuacji niż średnia w grupie porównawczej.

9.3. Wydatki budżetu

Zakres kompetencji i zadań samorządu terytorialnego jest odzwierciedleniem stopnia decentralizacji administracji publicznej oraz przesądza o pozycji poszczególnych gmin w zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnych.

Wykonywanie zadań pociąga za sobą konieczność ponoszenia wydatków. Dlatego stają się one ważnym czynnikiem wpływającym na kreowanie podstaw rozwoju lokalnej społeczności. Wydatki budżetu jednostki samorządu terytorialnego są kategorią finansową środków publicznych pozostających w dyspozycji jednostki samorządu terytorialnego.

Wykres 42. Wydatki ogółem w gminie Czaplinek [w zł]

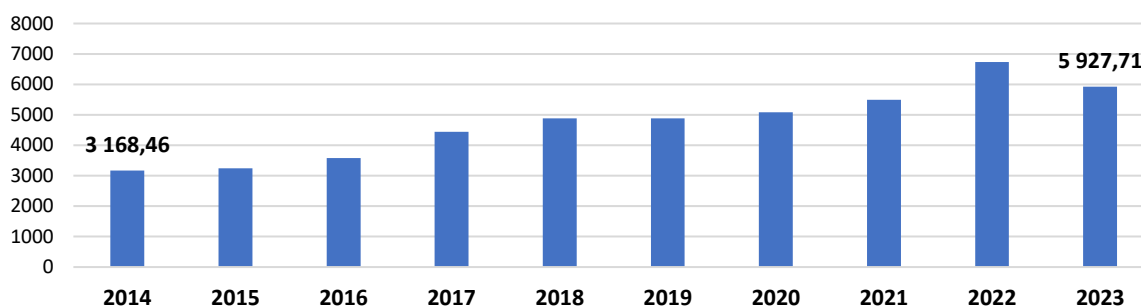
Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Służą one sfinansowaniu realizacji zadań publicznych jednostki samorządu terytorialnego oraz na wykonywaniu innych operacji finansowych, tj. zarządzanie środkami, finansowanie potrzeb pożyczkowych i zarządzanie długiem publicznym. Przybierają one formę wydatków bieżących i wydatków majątkowych. W badanym okresie wydatki ogółem ponoszone przez gminę Czaplinek w poszczególnych latach wyraźnie wzrastały.

W roku 2023 wyniosły one ponad 66 mln zł (wobec 37,8 mln zł w 2014 r.), – zob. wykres 42.

W roku 2014 z budżetu gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca wydano 3 168,46 zł wobec 5 927,71 zł w roku 2023. Oznacza to wzrost o 2 759,25 zł, co świadczy o dużej dynamice wydatków w gminie – zob. wykres 43.

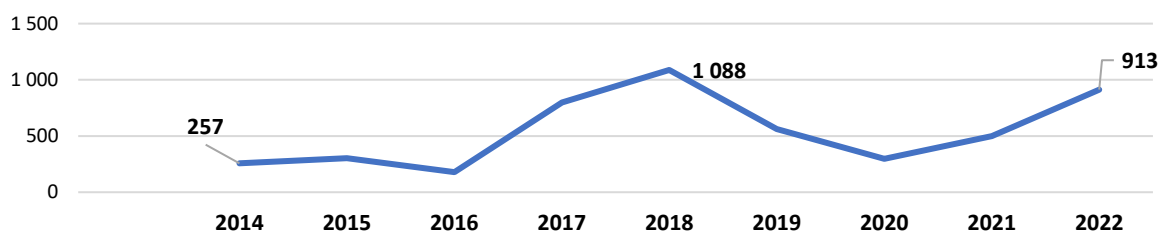
Wykres 43. Wydatki budżetu gminy Czaplinek na 1 mieszkańca [w zł]

Źródło:
opracowanie własne - na podstawie danych BDL GUS

Istotnym czynnikiem kreującym rozwój lokalnej społeczności i towarzyszącym jej wzrost poziomu życia są wydatki majątkowe gminy.

Wykres 44. Wydatki majątkowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca [w zł]

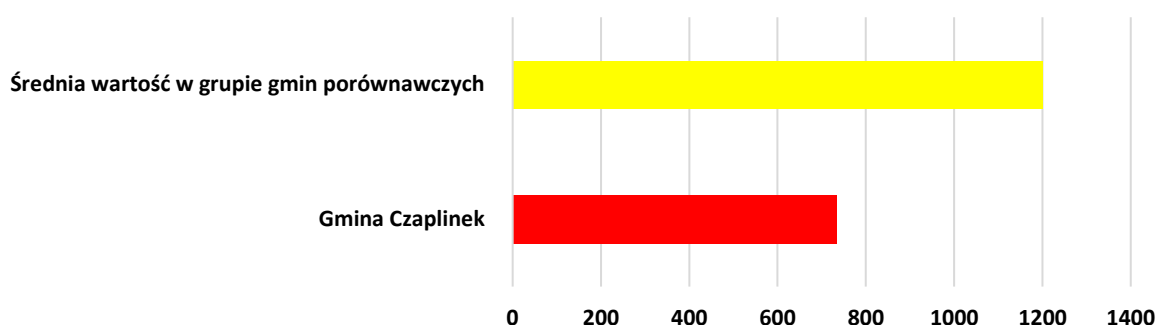
Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wydatki majątkowe budżetu obejmują wydatki inwestycyjne (w tym zakupy inwestycyjne) jednostek budżetowych oraz dotacje celowe przeznaczone na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji konkretnych inwestycji oraz wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.

W analizowanym okresie gmina prowadziła zrównoważoną politykę wydatkową, choć w kolejnych latach wydatki majątkowe gminy były zróżnicowane.

Z średnimi wydatkami majątkowymi za ostatnie 3 lata na poziomie ponad 733 zł gmina Czaplinek znajduje się poniżej średniej w grupie gmin porównawczych – zob. wykres 45.

Wykres 45. Wydatki majątkowe w gminach w przeliczeniu na 1 mieszkańca średnia 3 letnia [w zł]

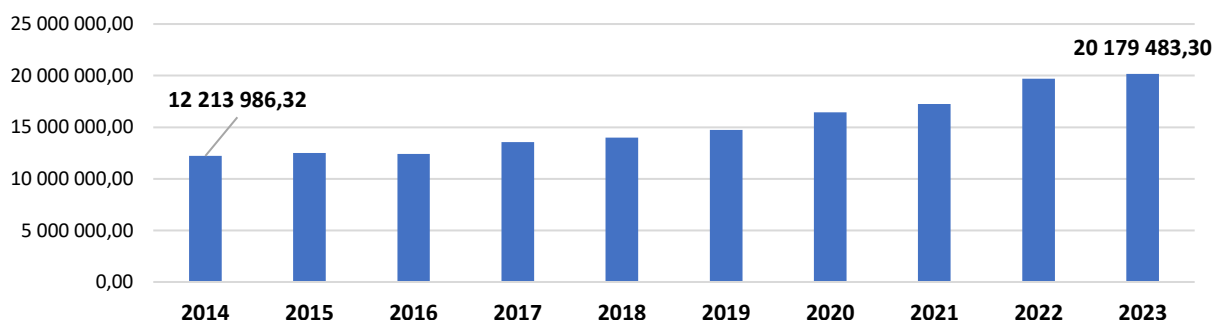

Źródło:
opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Pod względem struktury wydatków gmina nie odbiega od podobnych samorządów w Polsce. Największą pozycją po stronie wydatków w budżecie gminy w roku 2023, była „Oświata i wychowanie” - **20 179 483,30 zł**

W całym okresie objętym analizą obserwowany jest wzrost wydatków na funkcjonowanie systemu oświaty w gminie. Stanowi to istotne obciążenie budżetu gminnego.

Wykres 46. Wydatki z budżetu gminy w Dziale 801 - Oświata i wychowanie [w zł]

Źródło:
opracowanie własne - na podstawie danych BDL GUS

W okresie objętym analizą wydatki na funkcjonowanie systemu oświaty wzrosły z ponad 12,2 mln zł do ponad 20 mln zł.

X. Analiza SWOT

Elementem prac nad niniejszym dokumentem były warsztaty poświęcone przeprowadzeniu analizy SWOT. Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnostycznych. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Polega na grupowaniu czynników na cztery kategorie, nazwane z j. ang.: **STRENGTHS** – mocne strony, **WEAKNESSES** – słabe strony, **OPPORTUNITIES** – szanse i **THREATS** – zagrożenia.

Mocne strony definiowane są jako czynniki wewnętrzne o charakterze pozytywnym. Są to atuty, które korzystanie wyróżniają gminę Czaplinek. Określane są one jako kluczowe czynniki sukcesu, w tym umożliwiające prawidłowe dostosowywanie gminy do zmieniających się uwarunkowań.

Słabe strony określane są jako czynniki wewnętrzne o charakterze negatywnym. Słabe strony są związane z brakami zasobów oraz wszelkimi obszarami funkcjonowania gminy, które ograniczają jej sprawność oraz możliwość reagowania na zmieniające się wymagania otoczenia zewnętrznego.

Szanse to zewnętrzne czynniki o charakterze pozytywnym. Oznaczają wszelkie istniejące lub przewidywane procesy, zjawiska i trendy zachodzące w otoczeniu gminy, które odpowiednio wykorzystane mogą stać się impulsem do rozwoju społeczności lokalnej i mogą osłabić wpływ ewentualnych pojawiających się problemów.

Zagrożenia to zewnętrzne czynniki o charakterze negatywnym. Są określane jako procesy, zjawiska i trendy zachodzące w otoczeniu gminy, które stanowią lub mogą stanowić barierę w jej rozwoju, utrudniają jej funkcjonowanie, podnoszą koszty itp.

W tabeli zaprezentowano wyniki analizy strategicznej SWOT gminy Czaplinek, powstałe na bazie dyskusji podczas spotkania warsztatowego w dniu 31.01.2025.

Tabela 3. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Otwartość władz samorządowych na współpracę ze środowiskiem lokalnym.	Pogłębiające się problemy demograficzne w tym starzenie się społeczeństwa i zmniejszająca się liczba mieszkańców.
Wysoki potencjał turystyczny gminy oparty na unikalnych walorach środowiskowych i dziedzictwie kulturowym..	Niewystarczające w stosunku do potrzeb środki na remonty i inwestycje w gminie.

Rozwijająca się przedsiębiorczość w gminie	Problem zanieczyszczenia wód powierzchniowych na obszarze gminy.
Świadomość potrzeby współpracy różnych środowisk mających wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy gminy.	Mała ilość atrakcyjnych miejsc pracy w gminie.
Dostęp do Internetu szerokopasmowego, możliwość wykorzystania AI w rozwoju gminy	Wysoki stopień zdekapitalizowania infrastruktury w tym szczególnie infrastruktury drogowej na obszarze gminy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
Zwiększenie finansowania inwestycji poprzez dostęp do funduszy zewnętrznych.	Rosnąca konkurencja między samorządami o środki pozabudżetowe.
Rozwój obszarów wiejskich w oparciu o rolnictwo ekologiczne, wioski tematyczne, rozwój sfery usługowej.	Zwiększony odpływ osób z grupy produkcyjnej, w tym specjalistów i osób z kwalifikacjami i doświadczeniem.
Sieciowienie współpracy pomiędzy pociągami działającymi w gminie w tworzeniu zintegrowanego produktu turystycznego gminy.	Niekontrolowany wzrost rozproszonego budownictwa, za którym nie może nadążyć infrastruktura wodna, kanalizacyjna, gazowa, energetyczna i drogowa.
Infrastruktura OZE – farmy fotowoltaiczne, wiatraki,	

Podsumowanie

Gminę Czaplinek można zaliczyć do jednostek położonych w obszarze oddalonym od dużych aglomeracji miejskich tworzących spójny funkcjonalnie układ jednostek osadniczych oraz terenów o różnym stopniu zurbanizowania.

Cechą, która wywiera wpływ na rozwój gminy jest jej położenie i potencjał kulturowo przyrodniczy

Wykorzystanie unikalnego potencjału endogennego wynikającego z położenia i dostępności komunikacyjnej, uwarunkowań przyrodniczych i historycznych powinno stać się kluczowym kierunkiem działań o charakterze strategicznym podejmowanych w gminie.

Przeprowadzona analiza danych statystycznych przedstawia obraz zrównoważonej lokalnej gospodarki z dużym nadal niewykorzystanym potencjałem do dalszego rozwoju.

Obserwacje lokalnej gospodarki wskazują jednoznacznie, że najważniejszy potencjał, jaki wydaje się posiadać gmina, związany jest z zasobami środowiska naturalnego oraz jej położeniem. Już obecnie stają się one magnesem przyciągającym nowych mieszkańców i kreującym przedsiębiorczość na obszarze gminy. Jednocześnie wskazać należy na fakt, iż potencjał ten jest nadal nie w pełni wykorzystany.

Potencjał rozwoju gospodarki turystycznej w gminie jest duży a rozwój kwalifikowanych form turystyki także w tym obszarze upatrywać należy kierunku rozwoju gminy.

Dlatego niezbędne zidentyfikowanie i rozwijanie produktu turystycznego gminy, który trafi w gusty i preferencje polskich jak i zagranicznych turystów, a jednocześnie pozwoli stworzyć sieciowy model powiązań pomiędzy przedsiębiorcami w gminie, społecznością lokalną i władzami samorządowymi.

W kwestii zagrożeń rozwojowych, jak wynika z analizy danych statystycznych, sytuacja w gminie Czaplinek nie różni się zasadniczo od sytuacji w innych gminach miejsko-wiejskich w Polsce. Wyzwaniem dla gminy jest modernizacja infrastruktury sieciowej – kanalizacyjnej, wodociągowej, rozwoju turystyki. Kluczowe jest podjęcie decyzji określających modelowy rozwój gminy. Wyraźnym zagrożeniem dla przyszłości gminy są niekorzystne zjawiska demograficzne zachodzące na jej obszarze, w tym przede wszystkim starzenie się społeczeństwa.

Podsumowując za najważniejsze, bezpośrednio wpływające na rozwój jednostki, można uznać następujące uwarunkowania:

a) wynikające z położenia gminy

Gmina Czaplinek należy do tych jednostek terytorialnych dla których uwarunkowania rozwoju wynikające z położenia są szczególnie ważne. Oznacza to że każdorazowo muszą być

one brane pod uwagę w tworzeniu strategicznych planów rozwoju gminy. Muszą one uwzględniać także powiązania gospodarcze z gminami ościennymi.

Położenie i dogodne połączenia komunikacyjne w perspektywie wieloletniej będą kształtować przyszłe kierunki osadnictwa w gminie, a także jej rozwój.

Wpłynie to na zamiany w strukturze zagospodarowania gruntów i niewątpliwie w długiej perspektywie czasowej na zamianę charakteru gminy, z jeszcze silniejszym rozwojem sfery usługowej w tym turystycznej.

KONSEKWENCJE	WYZWANIA
<ul style="list-style-type: none">■ Zróżnicowanie charakteru i skali problemów oraz potencjału rozwojowego.■ Dobra dostępność komunikacyjna – drogi wojewódzkie i krajowe.	<ul style="list-style-type: none">■ Utrzymanie odpowiedniego stanu sieci dróg lokalnych.■ Utrzymywanie oraz podnoszenie atrakcyjności osadniczej i gospodarczo-inwestycyjnej gminy oraz w zakresie oferty turystycznej, przy zachowaniu dbałości o stan środowiska naturalnego.

b) wynikających z procesów demograficznych

Sytuację demograficzną w gminie na przestrzeni ostatnich kilku lat można określić jako stabilną, choć w przyszłości pogłębiać się będzie problem starzenia się społeczeństwa.

Wzrastająca w przyszłości atrakcyjność obszaru gminy jako miejsca potencjalnego zamieszkania dla mieszkańców spoza jej granic wymaga podjęcia działań zmierzających do poprawy stanu infrastruktury technicznej i stworzenia atrakcyjnej oferty mieszkaniowej.

Ma to duże znaczenie dla planowania kierunków i perspektyw rozwoju, wpływa w sposób szczególny na określone obszary działalności gminy tj. planowanie przestrzenne, oświatę, infrastrukturę itp. Już obecnie gmina potrzebuje specjalistów, ludzi młodych i przedsiębiorczych, którzy będą kreować jej przyszłość.

KONSEKWENCJE	WYZWANIA
<ul style="list-style-type: none"> ■ Trudna sytuacja demograficzna – prognozowany spadek liczby mieszkańców gminy. ■ Atrakcyjność osiedleńcza i jednocześnie jej zróżnicowanie względem poszczególnych miejscowości gminy. ■ Duże zagrożenie rozwojem rozproszonej zabudowy. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Podejmowanie działań zmierzających do tworzenia atrakcyjnych warunków do życia ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb ludzi młodych i rodzin. ■ Rosnące potrzeby w zakresie dostępu do infrastruktury. ■ Wzmacnianie pozytywnego wizerunku gminy, atrakcyjnego dla potencjalnych osiedleńców. ■ Tworzenie warunków dla wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej gminy, co wpłynie na lokalny rynek pracy.

c) wynikających z sytuacji gospodarczej

Konkurencyjność lokalnej gospodarki decyduje o sytuacji ekonomicznej mieszkańców oraz determinuje możliwości rozwoju gminy. O przedsiębiorczości mieszkańców i wzrastającej konkurencyjności lokalnej gospodarki świadczą wartości wskaźników: udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych i udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych.

W ostatnim dziesięcioleciu dochody gminy Czaplinek w przeliczeniu na jednego mieszkańca będące udziałem w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa wyraźnie wzrosły. Nie zmienia to faktu, że gmina potrzebuje silnego wzrostu przedsiębiorczości mieszkańców i tworzenia nowych atrakcyjnych miejsc pracy na jej terenie.

KONSEKWENCJE	WYZWANIA
--------------	----------

- Występujące zjawisko emigracji zarobkowej, przekładające się na odpływ kadr oraz szereg innych negatywnych konsekwencji z nim związanych.
- Potencjał w zakresie rozwoju usług, głównie związanych z turystyką (rekreacja i wypoczynek), i promocją zrównoważonego stylu życia z wykorzystaniem potencjału przyrodniczego gminy.
- Podniesienie poziomu atrakcyjności gminy dla inwestorów, poprzez tworzenie i rozwijanie stref aktywności gospodarczej.
- Wsparcie procesu profesjonalizacji działania przedsiębiorstw z terenu gminy oraz promocja ich produktów i usług.
- Rozwój i komercjalizacja sieciowego produktu turystycznego gminy.

d) wynikających ze stopnia rozwoju infrastruktury technicznej

Rozwój infrastruktury technicznej jest jednym z istotnych czynników sprzyjających lokalnemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu. Wpływa bezpośrednio na atrakcyjność jednostki samorządowej, z punktu widzenia jej potencjalnych i obecnych mieszkańców. Jakość i stan infrastruktury technicznej w gminie bezpośrednio przekłada się m.in. na jej potencjał gospodarczy i jakość życia mieszkańców, a jednocześnie wydatki ponoszone na jej budowę, utrzymanie czy modernizację nierzadko stanowią jedną z ważniejszych pozycji budżetowych. Wpływa to na jakość życia mieszkańców i atrakcyjność inwestycyjną gminy. W szczególności należy zwrócić uwagę na rozwój sieci kanalizacyjnej i rozwiązanie problemu z zanieczyszczaniem wód co w istotny sposób wpływa na jakość życia mieszkańców gminy.

KONSEKWENCJE	WYZWANIA
<ul style="list-style-type: none">■ Obniżenie jakości życia mieszkańców.■ Obniżenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy.	<ul style="list-style-type: none">■ Intensyfikacja działań w zakresie rozwoju sieci infrastruktury technicznej na obszarach, gdzie jest to możliwe i wskazane.■ Dostosowanie infrastruktury technicznej w gminie do

zmieniających się potrzeb
mieszkańców i wyzwań związanych
z nowym osadnictwem.

e) wynikających z potrzeb polityki społecznej i ochrony zdrowia

Wysoka jakość usług medycznych, ciągłe ich doskonalenie i dopasowanie do potrzeb mieszkańców, to jeden z najistotniejszych problemów współczesnego podejścia do wielofunkcyjnego rozwoju lokalnego.

Wysoka jakość opieki zdrowotnej wiąże się z kompleksowym podejściem do jakości na każdym etapie świadczenia usługi. Wskazać tu należy przede wszystkim na dostępność do zasobów medycznych, kadrowych infrastrukturalnych i finansowych.

Bardzo podobne wyzwania dotyczą także opieki społecznej czy całego spektrum polityki społecznej realizowanej przez gminę. Oznacza to konieczność podejmowania działań, których celem jest zaspokojenie zbiorowych potrzeb społeczeństwa w zakresie profilaktyki, promocji zdrowia, diagnostyki, terapii i rehabilitacji oraz gwarancja, że udzielane inne formy wsparcia społecznego spełniają wymagania bezpieczeństwa, skuteczności i efektywności.

KONSEKWENCJE	WYZWANIA
<ul style="list-style-type: none">■ Powolny choć nieunikniony wzrost zapotrzebowania na opiekę zdrowotną i wsparcie społeczne spowodowany starzeniem się społeczeństwa.■ Ryzyko wystąpienia problemów społecznych będących konsekwencją kurczącej się podaży pracy i negatywnych konsekwencji tego procesu.	<ul style="list-style-type: none">■ Doskonalenie systemu ochrony zdrowia.■ Monitorowanie oraz reagowanie na zmieniające się potrzeby lokalnej społeczności w tym tych wynikające ze zmieniającego się modelu życia i pracy.

f) wynikających ze stanu oraz potencjału środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego

Potencjał gminy Czaplinek związany z zasobami środowiska naturalnego, można określić jako bardzo duży. Naturalny krajobraz, cisza i spokój, mnogość lasów i jezior to walory które przyciągają turystów ale także nowych mieszkańców.

Walory środowiskowe uzupełniane są przez cenne zasoby kulturowe gminy, świadczące o jej bogatej historii i mogące stać się kluczowym czynnikiem wpływającym na jej rozwój w przyszłości.

KONSEKWENCJE	WYZWANIA
<ul style="list-style-type: none"> ■ Potencjał w wykorzystaniu posiadanych zasobów dla powstania i rozwoju produktu turystycznego gminy. ■ Potencjał w wykorzystaniu zasobów środowiska naturalnego. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Rozwój i komercjalizacja produktu turystycznego gminy. ■ Poprawa stanu środowiska naturalnego, w tym czystości środowiska naturalnego. ■ Zrównoważone planowanie i zagospodarowanie przestrzenne w całej gminie.

g) wynikających z poziomu rozwoju kapitału społecznego

Współpraca z organizacjami pozarządowymi jest ważnym elementem polityki umacniania demokracji lokalnej w gminie. Wzrastająca partycypacja społeczna mieszkańców gminy jednostki przejawia się poprzez aktywną działalność fundacji, stowarzyszeń i pozostałych organizacji funkcjonujących w gminie.

Rozwijająca się z powodzeniem współpraca samorządu z podmiotami pozarządowymi wskazuje na wysoki potencjał lokalnej społeczności w zakresie samorządności

KONSEKWENCJE	WYZWANIA
<ul style="list-style-type: none"> ■ Wzrost zaangażowania mieszkańców gminy w działania podejmowane przez podmioty pozarządowe. ■ Duża aktywność instytucji kultury działających na obszarze gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Pełne wykorzystanie potencjału płynącego z zasobów kapitału społecznego i organizacyjnego mieszkańców gminy. ■ Włączenie placówek edukacji, kultury i organizacji pozarządowych

w tworzenie oraz rozwój atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży.

- Poprawa stanu środowiska naturalnego.
- Diagnoza przyczyn niesatysfakcjonujących wyników egzaminów w placówkach szkolnych z terenu gminy, wdrożenie działań służących podniesieniu poziomu nauczania.
- Optymalizacja oferty edukacyjnej z uwzględnieniem zmian i trendów demograficznych.

h) wynikających ze stanu finansów publicznych

Rozwój każdej gminy w znacznym stopniu zależy od jej sytuacji finansowej. Posiadane zasoby finansowe stanowią fundament funkcjonowania samorządu terytorialnego oraz warunkują realizację wszelakich zadań, w tym o charakterze inwestycyjnym.

Podstawowym instrumentem zarządzania finansami każdej gminy jest jej budżet. Dzięki niemu możliwe jest zarządzanie rozwojem społeczno-gospodarczym gminy w ujęciu bieżącym, jak i kształtowanie jego przyszłego stanu. Dzięki racjonalnej polityce budżetowej prowadzonej w gminie, możliwe jest zaspokajanie zidentyfikowanych potrzeb społeczności lokalnej.

Analizując sytuację finansową gminy w latach 2014-2023, należy zwrócić uwagę na fakt zwiększających się wpływów budżetowych.

KONSEKWENCJE	WYZWANIA
<ul style="list-style-type: none">■ Względna stabilność finansów gminy – wzrost dochodów tożsamy ze wzrostem wydatków.■ Wysokie i rosnące wydatki związane z finansowaniem systemu oświaty i wychowania w gminie.	<ul style="list-style-type: none">■ Optymalizacja wydatków gminy przy jednoczesnym podniesieniu poziomu dochodów.■ Planowana długofalowo polityka inwestycyjna, odpowiadająca na realne problemy i potrzeby, uwzględniające możliwości

budżetowe gminy, wykorzystująca wsparcie zewnętrzne.

- Optymalizacja kosztów funkcjonowania placówek oświatowych w gminie.

Rekomenduje się poza tym:

- Opracowanie Strategii Rozwoju Systemu Oświaty.
- Celowym wydaje się podjęcie działań zmierzających do opracowania Programu Przyciągania Inwestorów oraz Gminnego Programu Wspierania Turystyki.
- Zarządzanie strategiczne w gminie w kolejnych latach postrzegane być powinno jako kluczowy z punktu widzenia zarządzania proces, którego celem jest rozstrzygnięcie o najważniejszych problemach i rozwoju lokalnej społeczności.

Przygotowane dokumenty strategiczne powinny w szczególny sposób uwzględniać kierunki rozwoju gminy z uwzględnieniem wskazanych wyżej uwarunkowań i wdrażać stosowne rozwiązania organizacyjne i finansowe będące postawą kreacji warunków wielofunkcyjnego rozwoju gminy.

Spis wykresów

WYKRES 1. LICZBA LUDNOŚCI W GMINIE CZAPLINEK W LATACH 2014-2023	16
WYKRES 2. SALDO MIGRACJI NA 1000 LUDNOŚCI (ŚREDNIA 3-LETNIA)	16
WYKRES 3. PROGNOZA LICZBY LUDNOŚCI W GMINIE CZAPLINEK DO 2060 R.	17
WYKRES 4. LUDNOŚĆ W WIEKU POPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM	17
WYKRES 5. WSKAŹNIK STAROŚCI - ODSETEK OSÓB W WIEKU 65 LAT I WIĘCEJ	18
WYKRES 6. WSPÓŁCZYNNIK OBCIĄŻENIA DEMOGRAFICZNEGO	19
WYKRES 7. PROGNOZOWANA LICZBA OSÓB W WIEKU POPRODUKCYJNYM W GMINIE CZAPLINEK DO ROKU 2060	19
<i>WYKRES 8. PRZYROST NATURALNY NA 1000 LUDNOŚCI ŚREDNIA 3 LETNIA</i>	21
WYKRES 9. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH NA 1 TYS. MIESZKAŃCÓW	22
WYKRES 10. PROCENT ZATRUDNIONYCH W USŁUGACH	22
WYKRES 11. PODMIOTY WPISANE DO REJESTRU REGON NA 10 TYS. LUDNOŚCI	24
WYKRES 12. JEDNOSTKI NOWO ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON NA 10 TYS. LUDNOŚCI	24
WYKRES 13. OSOBY FIZYCZNE PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ NA 10 TYS. LUDNOŚCI	25
WYKRES 14. UDZIAŁY W PODATKACH STANOWIĄCYCH DOCHODY BUDŻETU PAŃSTWA PODATEK DOCHODOWY OD OSÓB FIZYCZNYCH (PIT) NA 1 MIESZKAŃCA [W ZŁ]	25
WYKRES 15. DOCHODY Z PIT W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA ŚREDNIA 3 LETNIA [W ZŁ]	26
WYKRES 16. DOCHODY WŁASNE - UDZIAŁY W PODATKACH STANOWIĄCYCH DOCHODY BUDŻETU PAŃSTWA	26
WYKRES 17. DOCHODY BUDŻETU JST Z TYTUŁU UDZIAŁU W CIT NA 1000 OSÓB W WIEKU OD 18 LAT (ŚREDNIA 3LETNIA) [W ZŁ]	27
WYKRES 18. INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU NA 10 TYS. PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ	27
WYKRES 19. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH W GMINIE CZAPLINEK	30
WYKRES 20. KORZYSTAJĄCY Z INSTALACJI W % OGÓŁU LUDNOŚCI WODOCIĄG	31
WYKRES 21. KORZYSTAJĄCY Z INSTALACJI W % OGÓŁU LUDNOŚCI - KANALIZACJA	32
WYKRES 22. DŁUGOŚĆ SIECI KANALIZACYJNEJ W GMINIE [W KM]	32
WYKRES 23. BUDYNKI MIESZKALNE PODŁĄCZONE DO INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ - W % OGÓŁU BUDYNKÓW MIESZKALNYCH- KANALIZACJA	33
WYKRES 24. KORZYSTAJĄCY Z INSTALACJI W % OGÓŁU LUDNOŚCI - GAZ	33
WYKRES 25. STRUKTURA DRÓG GMINNYCH W GMINIE CZAPLINEK WEDŁUG RODZAJU NAWIERZCHNI	34
WYKRES 26. DROGI DLA ROWERÓW NA 10 TYS. LUDNOŚCI [W KM]	34
WYKRES 27. AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA - PORADY LEKARSKIE OGÓŁEM	36
WYKRES 28. PRZYCHODNIE NA 10 TYS. LUDNOŚCI	36
WYKRES 29. WYDATKI OGÓŁEM NA POMOC SPOŁECZNĄ [W ZŁ]	37
WYKRES 30. WYDATKI BUDŻETU GMINY CZAPLINEK NA DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ [W ZŁ]	39
WYKRES 31. BENEFICJENCI ŚRODOWISKOWEJ POMOCY SPOŁECZNEJ NA 10 TYS. LUDNOŚCI	40
WYKRES 32. LICZBA TURYSTÓW W GMINIE CZAPLINEK	44
WYKRES 33. FUNDACJE, STOWARZYSZENIA I ORGANIZACJE SPOŁECZNE NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW W GMINIE CZAPLINEK	51
WYKRES 34. FUNDACJE, STOWARZYSZENIA I ORGANIZACJE SPOŁECZNE NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW	52
WYKRES 35. LICZBA UCZNIÓW W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH W GMINIE CZAPLINEK	52
WYKRES 36. LICZBA LUDNOŚCI W WIEKU 0-14 LAT W GMINIE CZAPLINEK	53
WYKRES 37. WYNIKI EGZAMINU ÓSMOKLASISTY W ROKU 2023	53
WYKRES 38. DOCHODY BUDŻETU GMINY CZAPLINEK [W ZŁ]	55
WYKRES 39. DOCHODY GMINY W PRZELICZENIU NA JEDNEGO MIESZKAŃCA [W ZŁ]	55
WYKRES 40. DOCHODY WŁASNE GMINY CZAPLINEK W PRZELICZENIU NA JEDNEGO MIESZKAŃCA [W ZŁ]	56
WYKRES 41. DOCHODY WŁASNE GMINY CZAPLINEK W PRZELICZENIU NA JEDNEGO MIESZKAŃCA ŚREDNIA 3 LETNIA [W ZŁ]	57
WYKRES 42. WYDATKI OGÓŁEM W GMINIE CZAPLINEK [W ZŁ]	57

WYKRES 43. WYDATKI BUDŻETU GMINY CZAPLINEK NA 1 MIESZKAŃCA [W ZŁ]	58
WYKRES 44. WYDATKI MAJĄTKOWE W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA [W ZŁ]	58
WYKRES 45. WYDATKI MAJĄTKOWE W GMINACH W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA ŚREDNIA 3 LETNIA [W ZŁ]	59
WYKRES 46. WYDATKI Z BUDŻETU GMINY W DZIALE 801 - OŚWIATA I WYCHOWANIE [W ZŁ]	59

Spis rysunków

RYSUNEK 1. GMINA CZAPLINEK– POŁOŻENIE	5
RYSUNEK 2. SOŁECTWA W GMINIE CZAPLINEK	6
RYSUNEK 3. POŁOŻENIE GMINY CZAPLINEK W UKŁADZIE POWIATOWYM	7
RYSUNEK 4. REGIONALNY UKŁAD KOMUNIKACYJNY	8
RYSUNEK 5. MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE OŚRODKÓW WOJEWÓDZKICH, OŚRODKÓW SUBREGIONALNYCH I OŚRODKÓW LOKALNYCH	14
RYSUNEK 6. ZMIANA LICZBY MIESZKAŃCÓW	15
RYSUNEK 7. LICZBA OSÓB POWYŻEJ 65 ROKU ŻYCIA	18
RYSUNEK 8. ODSETEK OSÓB W WIEKU POWYŻEJ 65 ROKU ŻYCIA	20
RYSUNEK 9. LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH NA 1 TYS. MIESZKAŃCÓW	23
RYSUNEK 10. LICZBA BEZROBOTNYCH NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	28
RYSUNEK 11. LICZBA OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH NA 100 MIESZKAŃCÓW W WIEKU PRODUKCYJNYM	29
RYSUNEK 12. LICZBA BEZROBOTNYCH DO 30 ROKU ŻYCIA NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	30
RYSUNEK 13. LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚWIADCZEŃ SOCJALNYCH NA 100 MIESZKAŃCÓW	38
RYSUNEK 14. LICZBA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH ZE ŚWIADCZEŃ SOCJALNYCH NA 100 MIESZKAŃCÓW	39
RYSUNEK 15. LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ ZE WZGLĘDU UBÓSTWA	41
RYSUNEK 16. LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ ZE WZGLĘDU NA DŁUGOTRWAŁĄ CHOROBE	42
RYSUNEK 17. LICZBA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ NA 100 MIESZKAŃCÓW	43
RYSUNEK 18. PLAKAT PROMUJĄCY POL'AND'ROCK FESTIVAL	46
RYSUNEK 19. LICZBA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH (NGO) NA 1 TYS. MIESZKAŃCÓW	50

Spis tabel

TABELA 1. LICZBA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINIE CZAPLINEK W LATACH 2019 – 2023	40
TABELA 2. GŁÓWNE POWODY TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ OSÓB I RODZIN W 2023 R.:	41
TABELA 3. ANALIZA SWOT	60